

2/2021

SFV magasinet

Bildning för framtiden

Paavo Lipponen / SFV Start! / Läroteket / Biosfärakademin

Nr 2
Juni 2021
Volym 26, 7. årgången

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
svf@svf.fi

SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2021:

Nr	1	2	3	4
Materialdag	25.1	30.4	3.9	5.11
Utdelas	25.2	3.6	8.10	10.12

REDAKTION
SFV, Annegatan 12 A 24,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@svf.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter, YouTube och Instagram.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@svf.fi
040-3559 935

**REDAKTIONSSEKRETERARE
OCH REDAKTÖR**
Christine Skogman
christine.skogman@svf.fi

REDAKTÖR
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@svf.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

PÄRMBILD
Biosfärademini/Jussi Vierimaa

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: SFV utmanar det sedvanliga
- 6 Kort
- 8 Kalender
- 9 Ordförande: Nordbo
- 10 Paavo Lipponen varnar för högerextremismen – och fortsätter att försvara svenskans ställning
- 12 Framtidstro i SFV:s idéstormar
- 14 Projekt Engagerad Bildning kulminerar i höst
- 15 Bildningskolumn: Lokala bildningscenter
- 16 SFV Start! ska ge alla jämlik start i livet
- 20 Klimatångest blir handlingskraft under ReGeneration-veckan
- 22 Nytt program väcker ungas intresse för Skärgårdshavet
- 25 Kulturkolumn: Blåklint och tonande hav
- 26 En jämlik läxhjälp till hemmen
- 28 Hitta din styrkezon och må bra
- 30 En musikalisk hyllning till Ingåborna
- 32 Italiensk serenad blev modernt forskningsprojekt
- 36 Tala mera är bästa början också på biblioteket
- 38 Felix Fortelius från Helsingfors vann Arvid Mörne-tävlingen
- 41 Kåseri: Ankbröd och hemohes
- 42 Eero Talonen, Philip Teir och Linda Mannila fick SFV:s stora pris
- 48 Föreningsfrågan
- 49 SFV fakta
- 50 Författare på djupet: För hundra år sen
- 54 Boklådan
- 57 Frågesport: Kan du Svenskfinland?
- 58 Kryss / sudoku / ordpussel

”

I stället för att bara dela ut bidrag till andra aktörer vill vi ta ett aktivt grepp och bidra till att få fram nya idéer.

Niklas Wahlström, sidan 16.

16

Utbildning går ofta i arv, men måste det vara så? Med utmanings-tävlingen SFV Start! vill SFV hitta nya lösningar för att ge alla en jämlik start i livet. Det kan vara allt från en app till ett samarbetsprojekt eller en ny pedagogisk metod. Vinnaren får 100 000 euro för att utveckla sin idé, och tanken är att skapa en långsiktig lösning.

► *Sidan 16*

22

Gäddor, pekskärmar och vloggar är några konkreta element som ingår i Biosfärademini's pedagogiska program. I grunden handlar det internationella nätverksarbetet om att utveckla lokala samarbetsformer som väcker barn och ungas intresse för Skärgårdshavetoch motverkar oron för klimatet.

► *Sidan 22*

32

När musiker får dansa, och när hela ensemblen utgår från affekter och rörelse – då skapas magi på scenen. Barockutbildningen vid yrkeshögskolan Novia har under vintern genomfört ett unikt konstnärligt forskningsprojekt med utgångspunkt i en gammal italiensk serenad. Resultatet kan ses som en virtuell föreställning.

► *Sidan 32*

*Skriv
eller ring!*

Frågor om
donationer till SFV
och SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om
SFV:s ekonomifunktion
eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om
SFV:s tävlingar,
pris och medaljer
samt medlemskap

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om
SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om sektorn
Utbildning

NIKLAS WAHLSTRÖM
SEKTORSANSVARIG,
UTBILDNING
niklas.wahlstrom@sfv.fi
050-548 2100

Frågor om
SFV-huset G18,
festsalen och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-3666 436

Frågor om sektorn
Kultur och bibliotek

VIVEKA ÅBERG
SEKTORSANSVARIG,
KULTUR OCH BIBLIOTEK
viveka.aberg@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om
SFV:s publikationer
och annonsering

RABBE SANDELIN
PUBLIKATIONSANSVARIG
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om
SFV:s studiecetral
och sektorn Fri bildning

ANNA-KARIN ÖHMAN
SEKTORSANSVARIG, FRI BILDNING
OCH SFV:S STUDIECENTRAL
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

Frågor om
SFV:s kommunikation

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATIONANSVARIG
christine.skogman@sfv.fi
040-5136 418

Frågor om
studiecetralens
kurser och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
KURSKOORDINATOR,
SFV:S STUDIECENTRAL
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

SFV utmanar det sedvanliga

S om en av de första i den finlandssvenska fondvärlden sparkade SFV denna vår igång en utmaningstävling. Det är ett nytt sätt att rikta bidragspengar, där initiativtagaren – i detta fall SFV – ställer upp problemet som skall lösas. Flera deltagarlag tävlar om att erbjuda den bästa lösningen, med en påtaglig prissumma efter målgång på första plats – låt vara att prissumman till största delen skall användas för att förverkliga och skala upp lösningen.

Problemet vi fokuserar på gäller jämlikhet inom utbildningen. Vi efterlyser sociala innovationer och mångsidiga lösningar för att hjälpa barn och unga att utvecklas och nå sin fulla potential – oavsett social bakgrund.

Ett annat nytt sätt att arbeta är också att tävlingslagen kan delta på finska och engelska, i tillägg till på svenska. Problemet med ojämlikhet i utbildningen gäller förstås alla språkgrupper i Finland, så med en språköverskridande tävling hoppas vi få in än ännu bättre och bredare lösningsförslag, än om vi enbart skulle be in förslag på svenska. Lösningen skall naturligtvis ändå vara tillämpbar på den svenska språkgruppen i Finland.

En utmaningstävling har många faser, och i skrivande stund ligger de inledande ansökningsverkstäderna redan bakom oss. **Men man hinner ännu delta i SFV Start! – lösningsförslagen skall lämnas in senast 23.6.2021.**

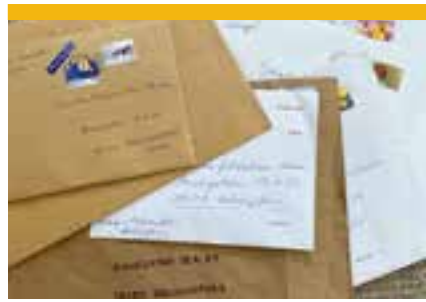
I september går sedan tolv lag vidare in i en accelerationsfas med intensiva verkstäder, där lagen kan vidareutveckla sina idéer med experter, och finslipa förslagen till praktiskt genomförbara lösningar. Från accelerationsfasen går sex lag vidare till semifinal i januari 2022, med final den 28 januari. Vinnaren offentliggörs den 17 februari 2022.

Läs mer om utmaningstävlingens syfte på sidan 16. Du hittar all information på hur man deltar i utmaningstävlingen på tävlingens webbplats start.sfv.fi

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Rekordmånga bidrag till Solveig von Schoultz-tävlingen

■ Sammanlagt 198 novellbidrag skickades in till SFV:s skrivtävling för över 30-åringar, Solveig von Schoultz-tävlingen. Tävlningen arrangerades under tiden 15.1–15.4.2021 och gäller noveller. Av de 198 bidrag som kom in till tävlingen sändes 172 bidrag in elektroniskt, och 26 bidrag kom per post.

Tävlingsjuryns arbete pågår fram till augusti då tävlingen avgörs. I augusti kontaktar vi dem som får pris eller hedersomnämning. Prisutdelningen är i september.

Du kan ansöka om bidrag under sommaren

■ SFV:s kanslier håller stängt under juli månad, men webbtjänsten för ansökningar är öppen året runt. Vi har dock inte möjlighet att ta emot telefonsamtal eller besvara e-post i juli. Vi skickar inte heller hyllnings- eller kondoleansadresser under den här tiden. SFV-kanslierna öppnar igen i augusti. Skön sommar!

FOTO: RABBE SANDELIN

Annette Jansson vald till koordinator för nytt skolnätverk

■ Annette Jansson leder SFV:s och Moomin Characters nya skolnätverk, som startar i augusti 2021.

– Vi är glada för att Annette Jansson börjar hos oss som igångsättare och koordinator för vårt nya skolnätverk. Hon har lång erfarenhet av arbete i skola, pedagogisk utveckling och av att starta projekt. Hennes styrkor kompletterar på ett utmärkt sätt det kunnande som finns bland de andra som ansvarar för nätverket och dess verksamhet, säger Niklas Wahlström, sektorsansvarig för utbildning på SFV.

Verksamheten i nätverket bygger på en holistisk människosyn och målet är att stärka elevernas förmåga till empati och ansvar för varandra och framtiden, samt deras kommunikativa och kollaborativa färdigheter. För att uppnå målet jobbar nätverket med att stödja intresset för läsning, skrivning och andra skapande uttrycksformer.

– Jag ser ivrigt fram emot att få starta och utveckla ett nätverk som bygger på goda värderingar och som fokuserar på individens utveckling. Jag brinner för pedagogik och tycker det är otroligt inspirerande att få vara med från början, se nätverket växa och förhoppningsvis bära mycket god frukt. Jag vill att

skolorna som väljer att delta ska uppleva att nätverket bidrar med något konkret, ett mervärde och något bestående i skolvardagen, säger Annette Jansson.

De huvudsakliga arbetsuppgifterna är att starta och marknadsföra nätverket samt utveckla verksamheten, som bygger på nätverkande och delakultur, i samarbete med nätverkets styrgrupp och deltagarskolor. Annette Jansson kommer också att erbjuda pedagogiskt stöd till skolornas ledning och lärare, samt planera och framställa pedagogiskt material för skolorna i nätverket.

Hon börjar jobba den 1 augusti på SFV:s kansli i Helsingfors.

Annette Jansson är utbildad filosofie magister med ämneslärarbehörighet. Hon har senast jobbat som planeringsansvarig lärare i nordiska språk på Helsingfors Arbis där hon bland annat arbetat med integration på svenska och varit utvecklingslärare för Helsingfors stad. Den 23 april tilldelades hon utmärkelsen *Årets fria bildare 2021* av Bildningsalliansen för att hon generöst delar med sig av material och idéer till språklärare på bloggen *Kul med svenska* (kulmedsvenska.com).

Sammanlagt 37 personer sökte tjänsten som koordinator.

Skolparen utsedda i vänskolprojektet mellan svensk- och finskspråkiga skolor

■ I november lanserade SFV och Hana-holmens Svenska nu-nätverk ett vänskolprojekt, där finsk- och svenskspråkiga skolor får samarbeta under läsåret 2021–2022. Skolparen utsågs i medlet av mars och planeringen av samarbetet har kört igång.

Syftet med projektet är att sänka tröskeln för samarbete över språkgränsen och att ta fram goda modeller för fungerande vänskolverksamhet.

Sammanlagt 29 skolor visade intresse för att vara med i projektet. Kvaliteten på ansökningarna var god och i skolparen ingår grundläggande utbildningens lägre och högre årskurser, gymnasier och en språkbadsskola.

– I projektet ingår skolor som samarbetar i sin egen region samt skolor med ett större geografiskt avstånd till varandra. Verksamhetsformerna kan variera, men vi hoppas att projektet kan utmynna i bestående samarbetsstrukturer, säger Niklas Wahlström, sektorsansvarig för utbildning på SFV.

De valda skolparen är

- Gymnasiet Grankulla samskola (Grankulla) och Kuopion klassillinen lukio (Kuopio)
- Helsinge Gymnasium (Vanda) och Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio (Tammerfors)
- Karis svenska högskola (Raseborg) och Kosken koulu keskus (Imatra)
- Katedralskolan (Åbo) och Puolalanmäen lukio (Åbo)
- Korsholms gymnasium (Korsholm) och Ylöjärven lukio (Ylöjärvi)
- Lovisa Gymnasium (Lovisa) och Rauman Lyseon lukio (Raumo)
- Norra Korsholms skola (Korsholm) och Niittylahden koulu (Joensuu)
- Näs skola (Larsmo) och Leppätien koulu (Sibbo)
- Terjärv skola (Kronoby) och Kaustisen keskuskoulu (Kaustby).

Skolparen får bidrag av SFV för att finansiera verksamheten. Svenska nu arrangerar nätverksträffar under projektets gång, där skolparen får dela goda erfarenheter och inspireras av varandra.

Vi minns Tom Sandström

■ Finlands svenska hembygdsförbunds verksamhetsledare Tom Sandström avled den 18 januari 2021 efter en överraskande sjukdomsattack. Tom kom att personifiera förbundet under sina nästan 35 år som förbundsledare. Tidningen *Hembygden*, som startades på Toms initiativ, hade en avgörande betydelse att sammanlänka hembygdsarbetet i Svenskfinland.

Tom var politices kandidat till utbildningen och kommunpolitiskt aktiv. Han var medlem i flera nämnder och kom att sitta hela 27 år i Grankulla stadsfullmäktige.

Inom SFV grundades år 2005 Tom Sandströms fond för den finlandssvenska hembygdens framtid i samband med Tom Sandströms 50-årsdag den 12 maj 2005.

1975

SFV:s styrelse fotograferad under tidigt 1970-tal. Fr.v. Gunnar Bäck, Emil Johnsson, Vide Strandvik, Carl Jakob Gardberg, Ebba Schildt, Ragnar Mannil, Irina Matvejew, Lars Huldén, Kristian Gestrin och Kaj Snellman.

Strategiplaner för framtiden

■ Idag arbetar SFV:s styrelse med långsiktiga strategiplaner. Idén är ändå inte ny. Redan år 1975 godkände SFV:s styrelse sitt första långsiktiga strategipapper, med namnet *Bildningsmål på vägen till 2000-talet*.

Texten skrevs av föreningens ordförande Gunnar Bäck, kanslichefen Ragnar Mannil och styrelsemedlemmen Vide Strandvik. Mycket kan kännas igen även idag – här några plock:

SFV hävdar att svenska språket är en omistlig tillgång för vårt land. SFV vill överbygga motsättningar mellan de finlandssvenska landskapen. SFV vill medverka till att principen om lärandet som en livslång process förverkligas i samråd med de fria bildningsorganisationerna, [...] att bildningsorganisationerna kan verka som en demokratisk medborgarskola.

SFV höll årsmöte – styrelsens sammansättning oförändrad

■ Svenska folkskolans vänner rf höll årsmöte den 28 april kl. 14 på föreningens kansli på Annegatan 12 A 24 i Helsingfors. Merparten av årsmötesdeltagarna deltog via nätet på grund av pandemiläget.

I tur att avgå var ordförande, musikmagister **Wivan Nygård-Fagerudd** samt styrelseledamöterna filosofie magister **Joakim Bonns** och filosofie magister **Pia Widén**. Samtliga ställde upp för omval och omvaldes.

Övriga ledamöter i SFV:s styrelse är juris magister **Jan-Erik Stenman**, akademidirektör **Heidi Backman**, filosofie doktor **Fredrik Hertzberg**, doktor i musik **Tomas Järvinen**, filosofie doktor **Åsa Lindberg**, direktör **Gun Oker-Blom** och filosofie magister **Pia Widén**.

Läs mer om årsmötet på sfv.fi/aktuellt

Understödsföreningen för SFV höll årsmöte

■ Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf höll årsmöte den 24 mars kl. 14 på SFV:s kansli i Helsingfors. De flesta medlemmar deltog i mötet via videolänk.

År 2020 gav Understödsföreningen sammanlagt 45 000 euro till SFV, som delade ut summan till tio bidragstagare.

Vid utgången av 2020 var medlemsantalet i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf 6 854 personmedlemmar.

Årsmötet återvalde styrelseordförande **Bernt Morelius**, som stod i tur att avgå.

I tur att avgå som styrelseledamöter var **Matts Granö** och **Stefan Andersson**. Matts Granö har fyllt sjuttio år och var enligt föreningens stadgar 5 § inte längre valbar. Till ny styrelseledamot valdes **Gun Sandberg-Wallin**, vd för Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr. Årsmötet återvalde styrelseledamoten **Stefan Andersson**.

Övriga styrelseledamöter är **Johan Aura** och **Camilla Nordblad**.

Styrelseledamöterna erhåller inga mötesarvoden.

Årsmötet fastställde medlemsavgiften för 2021 till 15 euro.

FÖRENINGsutveckling i fokus

Tid: 19.8 kl. 15–17 | Plats: nätet/Zoom

Kursledare: TALKO Österbotten

Vet alla i din förening vem som gör vad i styrelsen? Har ni svårt att hitta en ny ordförande? Vill ni fortsätta som ni alltid gjort eller finns det behov av att omfördela uppgifterna? Välkommen på en kurs i föreningsutveckling med TALKO Österbotten som presenterar ett verktyg som hjälper er att få en klar bild av styrelsearbetet, hur uppgifterna är fördelade och hur styrelsen mår.

LÄR DIG SKAPA DIGITAL INNEHÅLLSMARKNADSFÖRING SOM GER ETT MERVÄRDE

Tid: 24.8–7.12 kl. 9–12 | Plats: första träffen 24.8 i SFV-huset G18 i Helsingfors, övriga träffar digitala

Kursledare: Simon Lampenius, konsult inom digital marknadsföring

Välkommen med i ett coachningsprogram som ger dig verktyg att stärka medlemsrelationen och rekrytera nya medlemmar. Under kursen, som består av fem träffar, får du verktyg att använda innehållsmarknadsföringens metoder i den egna verksamheten.

JOB CRAFTING – DESIGNA OM DITT ARBETE!

Tid: 25.8 kl. 9–11.30 | Plats: SFV-huset G18, Helsingfors

Kursledare: Amy Skogberg, mental tränare och föreläsare

Välkommen på en inspirerande workshop där du får verktyg för att öka din motivation. Med hjälp av Job Crafting – på svenska "omformning av arbetet" – kan du finjustera dina arbetsuppgifter så att arbetsdagen blir mer motiverande, givande och intressant. Enligt undersökningar leder metoden till ökad arbetsglädje och kan skydda mot utbrändhet.

LÄR DIG HANTERA KONFLIKTER

Tid: 15.9 kl 9–11.30 | Plats: SFV-huset G18, Helsingfors

Kursledare: Amy Skogberg, mental tränare och föreläsare

Konflikter uppstår i så gott som alla team och har ofta sitt ursprung i bristande kommunikation. Att "kommunicera" låter enkelt, men är egentligen en ganska svår konst. På kursen får du kunskaper och verktyg för att hantera meningsskiljaktigheter på ett konstruktivt sätt - konflikter kan till och med leda till värdefulla förändringar om de hanteras rätt.

ÖKA KUNNANDET I MÅNGKULTURELLT BEMÖTANDE

Tid: 6.10, 20.10 och 3.11 kl 15–17.30 | Plats: fysiskt om coronaläget tillåter, annars digitalt

Föreläsare: Ad Astra

Höj din och din förenings kompetens inom mångkultur och likabehandling. Under kursen får du lära dig mer om andra kulturer, dig själv och samhällsstrukturer. Du får också lära dig hitta glädje i vardagliga och festliga möten med nya människor. Kulturella tolkningsmönster, attityder, normer och värderingar spelar en stor roll och påverkar hur vi bemöter varandra. Mångkulturellt kunnande ger föreningen och din egen vardag nya dimensioner.

Kontaktperson: Anna-Karin Öhman, 050-3421 890 anna-karin.ohman@sfv.fi

Ifall kursen hålls via Zoom skickas länken senare till den e-postadress du anger vid anmälan.

Evenemangen arrangeras av SFV:s studiecentral hösten 2021. Mer information och anmälan: www.sfv.fi/evenemang. Samtliga kurser är avgiftsfria om inget annat nämns. Vi förbehåller oss rätten till ändringar.

Nordbo

Våren är vacker i Köpenhamn. Äppelträden i Kongens have blommar så mycket tidigare än på våra breddgrader. Och känslan av att vara i Norden och samtidigt nästan ute på kontinenten är alltid lika tilltalande. Ganska hemma, ändå utomlands.

Guiden på Rosenborgs slott mitt i äppelträdgården hade ett vältränat språköra, fick jag uppleva härom året. Han identifierade mig omgående som finlandssvensk. Jag förde glatt in samtalet på temat goda grannar i Norden. Guiden plirade lurigt på mig och sa:

– Men ved du at hele Norden faktisk er dansk område?

Goda grannar kan man bråka med på skoj. Man kan tävla i skidspåret och i Eurovisionen. Man kan skratta åt och överdriva varandras egenheter. Vänskapen står stadigt på vissheten att det som förenar är mer än det som skiljer åt.

Att det finns både olikheter och likheter mellan de nordiska länderna är inget nytt. Arkeologer har hittat spår av likartad stenålderskultur med lokala variationer. Gravar från bronsåldern vittnar om gemensamma kulturella drag. De skandinaviska inslagen bland Finlands fornyfynd är betydande.

När drottning Margareta på 1300-talet föregick Kalmarunionen genom att börja kalla sig "Danmarks, Sveriges och Norges drottning" lade hon också grundstenen till något vi bygger vidare på än i dag. Grannsämjan höll visserligen inte i längden, kriget mellan Danmark och Sverige har varit många. Norge har bildat union turvis med Danmark och Sverige, och fruktat båda. Men sedan den goda idén om nordiskt samarbete gjorde comeback 1952 med Nordiska rådet fick nordbon fri rörlighet, passfrihet och en gemensam arbetsmarknad. Nordbor är vi allihopa.

För Finland är det svenska språket en bro till de andra nordiska länderna, samtidigt som Norden ger oss finlandssvenskar både en språklig tillhörighet och ett brett kulturutbud. Norden är liknande lagstiftning och värderingar. Norden är språk som i flera fall är så nära släkt att den som kan det ena förstår det andra. Och allra störst är Norden för den som kan både finska och svenska – en kultursfär som sträcker från Finlands östgräns ända ut i Atlanten.

Man vet inte vad man har före man förlorar det. Under det gångna året har den nordiska gemenskapstanken prövats i coronapandemins spår. Smittspridning har påkallat reserestriktioner och stängt gränsövergångar som vi vant oss med att varit lika vidöppna som våra kommungränser. De här åtgärderna har varit rimliga. Men de nationalistiska tendenser som ställvis vädrat morgonluft är det skäl att vara på sin vakt emot. Ingen mår bättre av inkröktthet.

En dos dansk humor spetsad med några droppar historiska fakta är till syvende och sist en bra påminnelse om en samhörighet och en gemenskap som behöver uppvärderas. Det är förresten också uttrycket "till syvende och sist", en av de danismer som vi har i det svenska språket. Sjojt!

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Text Mikael Sjövall

PAAVO LIPPONEN

*varnar för högerextremismen
– och fortsätter att försvara svenskans ställning*

Finlands långvarige statsminister och partiordförande **Paavo Lipponen** (SDP) fyllde 80 år den 23 april. *SFV-magasinet* ringde upp honom för en pratstund.

Paavo Lipponen är en av landets långvarigaste statsministrar. Han ledde två regeringar åren 1995-2003 under en tid då Finland anslöt sig till EU och gick med i den ekonomiska monetära unionen. Lipponen lämnade politiken efter presidentvalet 2012, men har inte varit sysslolös efter sin politiska karriär.

– Jag har bland annat ställt upp som rådgivare i arktiska frågor med EU-kommissionen som uppdragsgivare och så har jag jobbat som konsult med fokus på energiförsörjning, säger Lipponen.

Utöver detta är han engagerad i en lång rad kulturella projekt. Ett av dem går ut på att värna om författaren **Minna Canth**s hus Kanttila i Kuopio.

Lipponens vurm för litteratur har också gett upphov till ett ambitiöst skrivprojekt där han nu jobbar med den tredje delen av sina memoarer som behandlar tiden som statsminister och riksdagens talman.

– Det är ett jättestort jobb. Det tar tid att gå igenom allt arkivmaterial för att inte tala om hur mycket utrymme jag behöver för att bevara materialet.

Blir det nya avslöjanden om livet bakom politikens kulisser?

– Det får läsarna bedöma. Jag skriver bland annat om relationerna mellan Finland och Sverige. Jag hoppas att vi kan

FOTO: KARI HULKKO

publicera den tredje delen av memoarerna nästa år.

För finlandssvenskarna är Lipponen mest känd som en garant för svenskans ställning i Finland.

– Svenskan har alltid varit en del av mitt liv. Vår familj bodde i Sverige åren 1944–1945 och så är jag uppvuxen i Tornedalen där finskan och svenskan levde sida vid sida. Jag hade svenskspråkiga kompisar under min uppväxt och kom tidigt i kontakt med språket. Det första svenska ordet jag lärde mig var bröd.

När de olympiska spelen ordnades i Helsingfors 1952 fick 11-åriga Lipponen prova på språkbad hos familjen **Borgström** i Östersundom där han knöt vänskapsband med familjens söner **Georg** och **Marcus**.

I 1960-talets Norden var det gränsöverskridande samarbetet mellan de socialdemokratiska partierna tätt. I de samman-

hangen var det en fördel om man kunde svenska.

– Jag deltog i min första politiska paneldebatt på svenska som 24-åring i Sverige. Jag hade inga problem att förstå försvarsminister **Sven Andersson**. I panelen ingick en dansk debattör. Det var lite svårare att förstå vad han sade.

Sverige blev med tiden en viktig referensram och politisk förebild för Lipponen. Han knöt viktiga kontakter med flera inflytelserika socialdemokratiska politiker i Sverige under sin tid som internationell sekreterare för SDP.

– Jag beundrade Sveriges politiska djärvhet och folkhemstanken. Jag bestämde mig för att tala svenska någorlunda flytande, vilket jag också hade nytta av som nyvald riksdagsledamot och medlem i Nordiska rådet.

Har det nordiska samarbetet samma betydelse i dag eller har det spelat ut sin roll?

– Det är fortfarande mycket viktigt att vi profilerar oss som ett nordiskt land. Som en del av Norden och genom att samarbeta med Danmark och Sverige kan vi dessutom stärka vårt inflytande inom EU.

Enligt Lipponen utgör extremhögern det största politiska hotet mot den finländska demokratin och det svenska språket just nu.

– Jag är mest oroad över dem som tiger still och inte tar ställning mot extremhögern. Liberalismen som livshållning är hotad samtidigt som likgiltigheten sprider sig.

En följd av den här utvecklingen är att allt fler politiker utsätts för hotelser, vilket leder till att det blir svårt att värva kandidater i politiska val, anser han.

– Eftersom det största partiet alltid utser en regeringssonderare efter riksdagsvalet finns det en reell risk att Sannfinländarna blir ett statsministerparti i det här landet.

Vad vore det bästa sättet att främja svenskan?

– Det bästa är nog att framhäva nyttan med att kunna svenska. De flesta reagerar positivt på förebilder. Många tvåspråkiga idrottsföreningar kan ha en fostrande roll i det här avseendet. Jag tänker bland annat på Borgå Akilles där många finskspråkiga har lärt sig svenska genom att idrotta tillsammans med svenskspråkiga landsmän.

Lipponen efterlyser också en historisk kontextualisering av den svenska kulturen i Finland och dess betydelse för nationsbygget.

– Den svenska epoken i Finlands historia har städats bort i skolornas historiekonst. Det har försvagat förståelsen för det svenska språkets betydelse i Finland. Vi var en integrerad del av Sverige. Det var tack vare det svenska inflytandet som demokratin och den västerländska kulturen fick ett fotfäste i vårt land.

Födelsedagen den 23 april firades i en liten krets med familjen, men i oktober är Paavo och **Päivi Lipponen** värdar och mecenater för en födelsedagskonsert i Musikhuset som är öppen för allmänheten. Programmet utlovar bland annat opera under Musikhusets festorkesters ackompanjemang.

– Vi driver en fond som beviljar understöd till lovande unga solister som är i början av sin karriär. Det är vårt lilla kulturpolitiska bidrag. ■

FOTO: GUSTAF WAHLSTEN

”

De flesta reagerar positivt på förebilder. Många tvåspråkiga idrottsföreningar kan ha en fostrande roll i det här avseendet.

Framtidstro

i SFV:s idéstormar

Text Rabbe Sandelin

SFV:s styrelse arbetar utgående från strategiperioder, vars strategidokument stakar ut de mål föreningen skall sträva till för att effektivast nå de syften som nämns i föreningens stadgar. Som en del av utarbetandet av nästa strategi genomförde SFV våren 2021 en omfattande webbenkät i form av två idéstormar.

Målet för den första idéstormen var att hitta en så stor publik som möjligt, medan den andra riktade sig till elever i grundskolor och i utbildningar på andra stadiet. Huvudfrågeställningen för de vuxna gällde lösningar och förslag till hur den finlandssvenska bildningsvägen kunde vara den bästa i världen år 2030, medan elevstormen betonade frågeställningen *Den bästa skolan och fritiden*. Sammanlagt 934 personer deltog i idéstormarna, vilket måste ses som ett bra resultat.

Arbetet fortsatte i april med webbaserade verkstäder, där tre olika expertgrupper utförde preliminära uppgifter, och fördjupade sina resultat i gruppdiskussioner. Grupperna var uppdelade enligt SFV:s verksamhetssektorer: utbildning, kultur och bibliotek samt fri bildning. Cirka 30 experter deltog i de här diskussionerna, som utmärktes av en stor vilja att vara med om att skapa SFV:s kommande strategi. SFV sågs i grup-

perna inneha en viktig roll som koordinator, opinionsledare och samhällelig väckarklocka, men att det fortfarande fanns många möjligheter att ytterligare öka effektiviteten. Man efterlyste nya plattformar, både fysiska och digitala, där olika slags organisationer, människor och andra aktörer med olika projekt får mötas och sätta mål för samarbete och egna aktiviteter. Det skulle också underlätta SFV:s sätt att jobba, eftersom resurserna ändå är begränsade.

SKILLNADER MELLAN DE VUXNAS OCH ELEVERNAS SVAR. Inte helt oväntat finns det skillnader i vad vuxna och vad elever väljer att betona när det gäller framtiden, även om man också ser stor samstämmighet på många områden. Båda grupperna är ense om att information och teknologi kommer att spela en stor roll i framtiden, men också att det behövs sammanhållning, samarbete och gemenskap för att göra framtiden meningsfull. Här betonar eleverna i lite högre grad begrepp

som miljövänlighet och hållbarhet, liksom jämlikhet oberoende av hudfärg eller religion. Då de vuxna betonar lärarutbildning av hög kvalitet samt satsningar på kultur för att göra den finlandssvenska bildningsvägen till den bästa i världen, betonar de unga en trivsam skolmiljö (inklusive antimobbning), satsningar på välbefinnande och hobbyer på svenska. Båda grupperna talar varmt för olika sorters samarbeten och kontakter mellan svenskspråkiga och finskspråkiga skolor.

STARK FRAMTIDSTRO. Vårens idéstormar sätter pessimisterna i skamvrån. Trots ett genomlevt pandemiår och många utmaningar genomsyras svaren av en framtidstro, där ett starkt gemenskapsbygge kombinerat med teknologi och forskning upplevs erbjuda lösningarna – liksom att alla, oberoende utgångspunkter, jämlikt skall kunna ta del av utvecklingen. Eleverna kan tolkas ha en lite mer internationell och gränsöverskridande betoning i sina svar. ■

”Viktigt för mig är att ha en trygg omgivning omkring mig, att känna att jag har någon att prata med om det blir jobbigt i skolan eller på fritiden. Det kan vara en vän, familjemedlem eller en annan person som man känner sig trygg med!”

”Det viktigaste för mig är att behålla vår finlandssvenskhet och ge världen mer info om att det faktiskt pratas svenska i Finland.”

”Vi skall värna om naturen, hålla bra gemenskap med varandra och inte låta tekniken förstöra närheten till varandra.”

”Samhörighet och självkänsla är viktigt. Man skall kunna vara sig själv och känna att man i princip känner sig som hemma när man är i skolan.”

Projektet Engagerad Bildning kulminerar i höst

Text Rabbe Sandelin

Bildningens återkomst. Och kanske specifikt den fria bildningens återkomst. Det handlar SFV-projektet *Engagerad bildning* om (Se SFV-magasinet 1-2021). Projektledaren **Jonas Ahlskog** har arbetat i ett år med projektet, vars grundidé är att även i Finland sparka igång den diskussion om bildning som länge pågått till exempel i Sverige. Slutmålet är att främja konstruktiv dialog inom det fria kunskapssökandet – som motvikt till åsiktsbubblor, populism och polarisering.

Projektet kulminerar hösten 2021 med final under bokmässan i Helsingfors. I september publicerar *Hufvudstadsbladet* Jonas Ahlskogs tredelade essäserie om bildning. I oktober sänds i samarbete med *Hbl* fyra djupgående diskussioner om bildningsfrågor på *Bokström* (bokstrom.fi). Och på bokmässan i Helsingfors i slutet av oktober lanseras en antologi om bildning i SFV:s publikationsserie, samtidigt som en femte panel-diskussion om bildning och demokrati ordnas med *Hbl*. Även den diskussionen spelas in, och strömmas och sparas på *Bokström*.

I tillägg hoppas Jonas Ahlskog att han kan starta en nätbaserad bokcirkel om bildning i november, och han fortsätter även blogga om bildningsfrågor. ■

September

- Tredelad essäserie av Jonas Ahlskog i *Hbl*

Oktober

- Fyra djupgående bildningsdiskussioner strömmas via *Bokström* (bokstrom.fi)
- Den femte diskussionen sker på bokmässan i Helsingfors i samarbete med *Hbl*. Även den diskussionen strömmas, och sparas på *Bokström*.
- Boklansering av en antologi under bokmässan i Helsingfors. Filosofer, forskare, folkbildare och debattörer ger i tio essäer sina svar på hur bildning kan bli en avgörande kraft både för samhällelig och personlig utveckling.

November

- Troligtvis en nätbaserad bokcirkel om bildning

Lokala bildningscenter

Svenskfinland har en stark bildningsinfrastruktur. Nationellt, regionalt och lokalt. De aktiva i ett sextiotal förbund och föreningar är många och utövar bildningsarbete inom samhällets alla områden. Utöver detta ickeformella bildningsnätverk har vi sommaruniversiteten, folkhögskolorna och arbetar- och medborgarinstituten. De är närvarande runt om i hela Svenskfinland, både fysiskt och digitalt. Kunde och borde vi tänka i termer av mera samarbete, integrering och fysisk integrering? Är detta möjligt utan att bildningsaktörerna behöver ge avkall på sina traditioner, syften och verksamhetsformer?

Ensamheten, utanförskapet och marginaliseringen ökar. Den demografiska utvecklingen, att de unga blir färre och äldre flera, resulterar i många utmaningar. Medborgare i olika livsskedan möts allt mer sällan i sin vardag. Detta är, paradoxalt nog, delvis följd av välfärdssamhällets långt utvecklade servicestruktur. Barnen är i förskolan eller skolan, ungdomarna på gymnasiet eller i yrkesskolan, de unga vuxna studerar på en högskola, vuxna är i arbete och de äldre ensamma hemma eller på äldreboende. Då närbutiken är antingen öppet dygnet runt eller har stängt sina dörrar och posten indragen, möts man inte ens vid dörren. På kvällen utövar alla sina intressen, på var sitt håll.

Vi behöver mera naturliga mötesplatser i vår vardag, för att lära känna varandra och oss själva. Bildning handlar om fördjupad förståelse för ens medmänniska. Den odlas genom delaktighet, gemenskap och mellanmänniskt förtroende. I min framtidsvision är både offentliga tjänster (skola och utbildning) och den tredje sektorns mångsidiga bildningsverksamhet fysiskt integrerade i lokala bildningscenter. Dessa finns ute i byar, förorter eller stadsdelar. Man behöver inte bygga nytt, utan utnyttja hus och lokaler som redan finns. Närbutiken, posten, apoteket och biblioteket kan med fördel ligga i omedelbar närhet. I bildningscentret finns mötesrum, ett auditorium, en gymnastiksal, utrymmen för att snickra och slöjda, ett café och självklart en välutrustad digital studio. Den utnyttjas av grundskoleeleverna på förmiddagar, av högskolestuderande och pensionärsklubben på eftermiddagen. På kvällen blir det trångt i studion då alla vill vara i den samtidigt.

Visionen om lokala bildningscenter är varken ny eller särskilt innovativ. I många anglosaxiska länder har den fria bildningen en lång tradition av att ha organiserats i olika typer av *community centers* eller *community schools*. I samma tradition finns en verksamhetsform som kallas för uppsökande verksamhet. Den går ut på att bildningsaktiviteter inte enbart ordnas för de som är intresserade och aktiva, de som vet vad de vill. Uppsökande verksamhet går ut på att man är aktiv i närsamhället, söker sig till de ensamma och marginaliserade, frågar och lyssnar på ett respektfullt bemötande sätt. För att kunna identifiera intressen och aktivera.

I de finlandssvenska bildningscentren utvecklar man snabbt en tyst överenskommelse om att varje gång man beger sig till centret tar man grannen med sig.

Petri Salo

PETRI SALO ÄR PROFESSOR I VUXENPEDAGOGIK MED LIVSLÄNGT INTRESSE FÖR DEN FRIA BILDNINGEN. FOTO: PETRI SALO

Vi behöver mera naturliga mötesplatser i vår vardag, för att lära känna varandra och oss själva.

Text: Sonja Finholm

SFV START!

ska ge alla jämlik start i livet

Utbildning går ofta i arv, men måste det vara så? Med utmaningstävlingen SFV Start! vill SFV hitta nya lösningar för att ge alla en jämlik start i livet. Det kan vara allt från en app till ett samarbetsprojekt eller en ny pedagogisk metod. Vinnaren får 100 000 euro för att utveckla sin idé, och tanken är att skapa en långsiktig lösning.

Det är svårt att drömma om det man inte ser, även när det gäller yrkesval. Statistiken visar att de flesta unga går i sina föräldrars fotspår – av de som tar en universitetsexamen i Finland i dag har 45 procent föräldrar med en motsvarande utbildning, medan endast 4 procent har föräldrar med grundskoleutbildning. Med utmaningstävlingen *SFV Start!* vill Svenska folkskolans vänner hjälpa unga att trotsa statistiken, och ge alla en likvärdig chans att påverka sitt eget yrkesval och sin framtid.

– Det här är vårt sätt att göra en insats i en aktuell samhällsfråga. I stället för att bara dela ut bidrag till andra aktörer vill vi ta ett aktivt grepp och bidra till att få fram nya idéer. Vi hoppas att hela samhället vill vara med och brainstorma.

Det säger **Niklas Wahlström** som är sektoransvarig för utbildning på Svenska folkskolans vänner.

Han påpekar att det inte bara handlar om de ungas möjligheter att klara sig på den framtida arbetsmarknaden, utan också om deras och hela familjens välmående.

– Den finns en stark koppling mellan svaga framgångar i skolan, avbruten eller låg utbildning och en svag ställning i samhället, med risk för utanförskap och avsaknad av möjligheter att kunna påverka de egna omständigheterna.

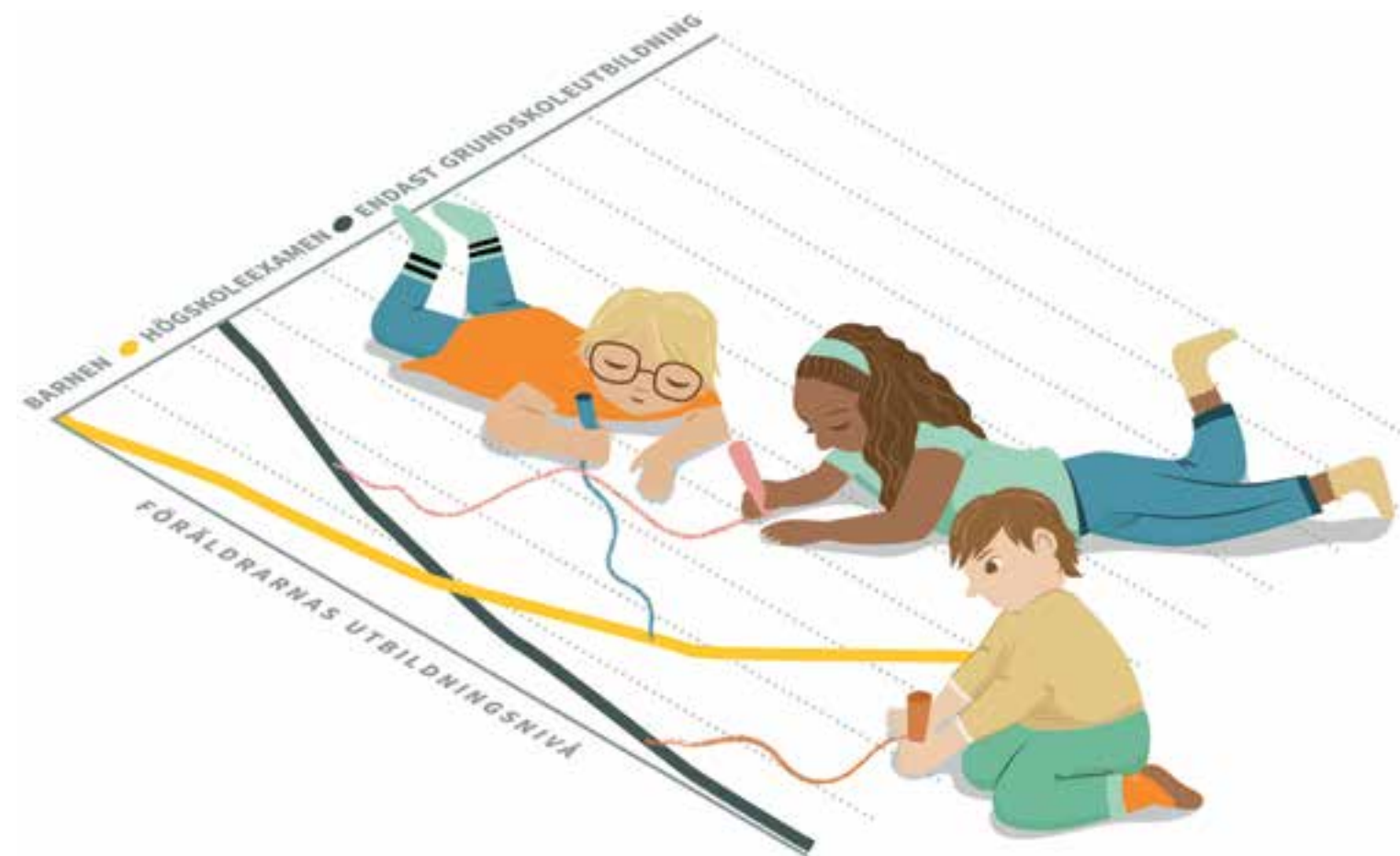
Moroten – prispengarna på 100 000 euro – är han redo att dela ut till den som kommer på den bästa innovationen för att skapa en jämlik utbildning.

Det här är vårt sätt att göra en insats i en aktuell samhällsfråga.

– Vi hoppas på brett spektrum av deltagare, från organisationer och företag till forskare och privatpersoner inom skolvärlden. Nu finns en unik möjlighet att tänka i nya banor och skapa bestående samarbeten.

Grunden till utmaningen finns i rapporten *Ojämligheten i Finland* som publicerades hösten 2020 av Kalevi Sorsan Säätiö. Traditionellt sett har den sociala mobiliteten utvecklats med varje ny generation, men rapporten visar att utvecklingen i Finland har stannat av under det senaste decenniet, och rentav börjat avta. En orsak är att löneutvecklingen förändrats, i dag är det inte längre självklart att en högre utbildning automatiskt ger en bättre inkomst. En annan utmaning är att dagens unga inte alltid ser värdet av en utbildning. Nya yrken föds hela tiden, och många ser upp till bloggare, influencers och Youtubers som kanske bara gått ut grundskolan, men ändå lyckats bli framgångsrika.

– Men ju bättre utbildning du har, desto större är dina valmöjligheter. Och all forskning visar att den som själv kan påverka sitt liv mår bättre, säger Niklas Wahlström.

I det nuvarande regeringsprogrammet är målsättningen att varannan finländare ska ha en akademisk utbildning, men för SFV:s del handlar det i här fallet inte alltid om en hög utbildning, utan snarare om att hjälpa alla att hitta sin egen potential – och framför allt möjligheten att själv kunna välja.

Arbetsmarknaden förändras. Faktorer som digitalisering och globalisering ökar behovet av högt utbildad arbetskraft, samtidigt som de som saknar utbildning har allt svårare att hitta jobb. Niklas Wahlström tror att nyckeln ligger i samspillet mellan hemmet och skolan, och i föräldrarnas inställning. Det finns i dag allt fler familjer där barnens skolgång och utbildning inte alltid får det stöd som behövs. Det kan handla om

Ju bättre utbildning du har, desto större är dina valmöjligheter. Och all forskning visar att den som själv kan påverka sitt liv mår bättre.

invandrarfamiljer och socioekonomiskt svagare grupper, men också familjer med akademisk bakgrund där föräldrarna helt enkelt har så fullt upp att de inte hinner vara närvarande i sina barns vardag.

– Nu är det dags att uppmärksamma det här i våra skolor. Vi måste bli bättre på att hitta och stöda de barn och unga som saknar omgivningens stöd och därför inte når upp till sin egen potential. Det här handlar inte bara om skolan, utan om en större samhällsfråga för att motverka ytterligare polarisering. Vi ska hjälpa föräldrarna att hjälpa sina barn. Skolan har en central roll, men lösningarna kan också tänga arbetsliv, hemmiljö eller fritid, och involvera studerande, lärare

och föräldrar eller olika slags handledare och föreningsaktiva.

Hur ska man tänka om man vill delta i utmaningen?

Det viktigaste är enligt Niklas Wahlström att tänka brett och fördomsfritt. Man är ute efter nya former av samarbete, och långsiktiga lösningar som kan tillämpas också av andra. När juryn väljer ut finalisterna kommer den i huvudsak att utgå från följande fyra kriterier: Påverkanspotential, nytänk, anpassningsförmåga och genomförbarhet samt samskapande och pilotering.

Påverkanspotential handlar om lösningar som tacklar ojämlikheten i möjligheterna att lära sig, och stöder barns

Har du en idé hur ojämlikhet i utbildningen kan åtgärdas? Skicka in ditt förslag senast den 23 juni. Men läs informationen på start.sfv.fi först, säger Niklas Wahlström. FOTO: RABBE SANDELIN

och ungas möjligheter att uppnå sin egen potential i fråga om utbildningsgrad. Lösningen ska nå ut till en eller flera målgrupper och kunna tillämpas bland barn och unga i Svenskfinland.

Nytänk är lösningar som tar itu med problemet på ett nytt sätt och är bättre än redan existerande lösningar. Det kan till exempel handla om en ny kombination eller en tillämpning av en redan existerande lösning eller flera lösningar.

Anpassningsförmåga och genomförbarhet betyder att lösningen ska vara relevant och kunna tillämpas i olika kontexter och miljöer i Finland. Det ska

även finnas realistiska möjligheter att genomföra och skala upp lösningen i större sammanhang, och arbetsgruppen förväntas ha både erfarenhet, och färdigheter att kunna förverkliga sin idé. Dessutom ska lösningen kunna upprätthållas till en rimlig kostnad även efter att finansieringen är använd.

Samskapande och pilotering innebär att lösningen ska utvecklas, skapas och testas tillsammans med den relevanta målgruppen och åtminstone en finlands-svensk aktör, exempelvis en svenskspråkig läroinrättning eller en tvåspråkig kommun.

– Vi har en utmaning som ska lösas, och nu är det upp till er att komma med idéer. Det kan vara allt från en teknisk tjänst eller produkt till en ny arbetsmetod eller ett sektoröverskridande samarbete. Det här är ett väldigt brett område, och alla idéer tas emot med öppna armar, säger Niklas Wahlström.

Den som har en idé kan ta kontakt med honom eller **Helén Marton** på Demos Helsinki, som står för de praktiska tävlingsarrangemangen. Av dem kan du också få hjälp med att utveckla din idé eller att hitta en samarbetspartner. Tävlingsbidragen ska lämnas in senast den 23 juni. ■

”

Det är svårt att drömma om det man inte ser.

SFV Start! – Innovationer för en jämlik framtid

Vad: En tävling som efterlyser sociala innovationer för att ge alla barn och unga en likvärdig möjlighet att nå sin fulla potential vad gäller inlärning och utbildning – oavsett bakgrund.

Hur: Tanken är att hitta nya arbetssätt och metoder. Lösningarna kan tangeras skola, arbetsliv, hemmiljö eller fritid, och nå ut till en eller flera målgrupper som studerande, föräldrar, handledare och föreningar.

För vem: Tävlingen är öppen för alla, och fungerar som en lagtävling. Lagen ska ha minst tre medlemmar, varav en ska vara en icke-kommersiell aktör (exempelvis en privatperson, en ideell förening eller stiftelse, eller en statlig eller kommunal enhet). Tävlingsbidragen kan lämnas in på svenska, finska eller engelska.

När: Tävlingsbidragen ska vara inne senast den 23 juni 2021. Tolv bidrag väljs ut till höstens semifinal, där deltagarna får handledning och kan finslipa sina idéer under ett antal workshoppar. Sex lag går vidare till finalen som arrangeras i december. Vinnaren utses i februari 2022.

Pris: Det vinnande laget får 100 000 euro för att implementera sin idé och skala upp lösningen.

Arrangör: Svenska folkskolans vänner, i samarbete med Demos Helsinki som står för de praktiska tävlingsarrangemangen.

Läs mera: start.sfv.fi/sv/

Tävlingsjury

- **Liliane Kjellman**, direktör för svenskspråkig fostran och undervisning vid Åbo stad
- **Mona Eid**, styrelsemedlem i Ruskeat Tytöt ry
- **Alexandra Wegelius**, ordförande för Finlands Svenska Skolungdomsförbund
- **Olli Alanen**, verksamhetsledare för Barn- och ungdomsstiftelsen
- **Venla Bernelius**, docent vid Helsingfors universitet
- **Antti Korhonen**, vd för xEdu

Klimatångest blir handlingskraft under ReGeneration-veckan

Text Martina Landén-Westerholm, Christine Skogman

Förberedelserna för ungdomarnas hållbarhetsfestival, ReGeneration-veckan 28.8–1.9.2021 på Alandica Kultur & Kongress, är i full gång. Svenska folkskolans vänner och fyra andra fonder ger bidrag till ungdomsorganisationen Stiftelsen ReGeneration 2030 som står för arrangemangen. Festivalveckan avslutas med att en deklaration överräcks till beslutsfattare.

Många unga oroar sig då avfallsbergen växer, klimatförändringarna eskalerar och de ekonomiska klyftorna blir allt djupare. Ungdomsorganisationen ReGeneration 2030 ska samla unga från hela Östersjöområdet till ett evenemang, ReGeneration-veckan, där ungdomarna sätter agendan för en mera hållbar framtid.

– Vi är imponerade över ungdomarnas engagemang, handlingskraft och vilja till förändring. SFV:s uppdrag är att främja utbildning och bildning, vilket det här evenemanget mycket handlar om. Vi behöver kunskap för att bättre ta hand om vår värld och göra val som bidrar till en hållbar framtid, säger **Anna-Karin Öhman**, sektorsansvarig för fri bildning på SFV.

Med hjälp av fondernas bidrag på sammanlagt 210 000 euro, planeras och förverkligas ReGeneration-veckan – en festival där unga samtalar och arbetar tillsammans för en hållbar värld. Fokus är på cirkulär ekonomi – konsumtion, produktion, miljö och sociala och ekonomiska frågor. Samtalen varvas med

konserter, utställningar och avslutas med en gala där en deklaration överräcks till beslutsfattare. Inför festivalveckan skapas en digital plattform och en videodokumentärserie där ungdomar tar del av forskning, skapar sig en lägesbild och berättar om sin tankar kring en hållbar framtid.

– Vi är glada över att ungdomarna är måna om att ta till sig forskning och vetenskap i frågan. På så sätt vet vi vilka handlingar som ger rätt inverkan och på vilket sätt vi tillsammans kan arbeta för att få till stånd önskad effekt, säger Anna-Karin Öhman.

Förutom Svenska folkskolans vänner, som ger ett bidrag på 30 000 euro, deltar

även Föreningen Konstsamfundet, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr, Stiftelsen Tre smeder och Svenska kulturfonden i finansieringen.

ReGeneration 2030 har samlat och engagerat många andra driftiga och viktiga organisationer och samarbetspartner, bland annat Tvärminne zoologiska station och landskapet Åland, kring ReGeneration-veckan.

Med hjälp av Vännerna

REGENERATION 2030

Fokusområde: Fria bildningen och föreningslivet när fler

Beviljat ändamål: ReGeneration-veckan 2021

Bidragmottagare: Stiftelsen ReGeneration

Beviljat belopp: 30 000 euro

Tidsperiod: 8/2020-9/2021

Förväntat resultat: Skapa en plattform där ungdomarnas röst runt hållbarhetsfrågor hör och skapa dialog mellan ungdomarna och beslutsfattare i Norden och Östersjöregionen. En videodokumentärserie där ungdomarna själva förmedlar tankar och insikter för att skapa en hållbar framtid.

Gruppen efter antagandet av rörelsens manifest vid ReGeneration 2030 Summit i augusti 2018. FOTO: ANASTASIA FEDOSEVA

Samarbetspartner kring ReGeneration-veckan

- Kulturkarnevalen
- De Ungas Musikförbund
- Natur och miljö
- Östersjöfonden
- Åland 100 år (som evenemanget också är en del av)
- Moomin Characters Ltd
- Nordens institut på Åland
- Ålands Natur & Miljö
- John Nurminens Stiftelse
- Ålands landskapsregering
- Nätverket Bärkraft.ax
- Tvärminne Zoologiska Station/Helsingfors universitet
- A ll Things Content, vd och producent Johanna Stenback

Information om Stiftelsen ReGeneration och festivalplanerna:

<https://www.regeneration2030.org/>

Vi är imponerade över ungdomarnas engagemang, handlingskraft och vilja till förändring.

Nytt program väcker ungas intresse för

SKÄRGÅRDHAVET

Gäddor, pekskärmar och vloggar är några konkreta element som ingår i Biosfäarakademiens pedagogiska program. I grunden handlar det internationella nätverksarbetet om att utveckla lokala samarbetsformer som väcker barn och ungas intresse för Skärgårdshavet och motverkar oron för klimatet.

ILLUSTRATION: SONJA DRAGON

V i vill absolut inte skapa klimatoro bland unga människor. I första hand vill vi identifiera tankar och känslor som relaterat till klimatförändringen, säger **Katja Bonnevier** som är Biosfärområdets koordinatör.

I den årliga ungdomsbarometern som publicerades i maj ifjol framgick det att fenomenet klimatångest blivit allt vanligare bland den unga generationen.

Biosfäarakademin som är Skärgårdshavets Unesco biosfärområdes pedagogiska program, har i samarbete med Åbo Akademi engagerat två studerande. De har fått i uppdrag att kartlägga hur mycket oro de finlandssvenska ungdomarna känner.

– På basen av resultatet kommer vi att producera material som stöder barn och unga när de funderar kring klimatfrågor, säger projektledaren **Erika Silventoinen**.

Det här är bara ett exempel bland en mängd andra konkreta och kreativa projekt som Biosfäarakademin är involverad i.

– Vi tror att ju mer man lär sig om hur skärgårdsnaturen och hur livet i havet fungerar, desto mer vill man värna om det. Vi vill stärka både lokal identitet och handlingskraft hos unga människor, säger **Katja Bonnevier**.

Hon betonar också betydelsen av att alla som växer upp i Åbolands skärgård ges jämlika möjligheter att ta del av undervisning som hör ihop med just hållbarhetsfrågor.

Erika Silventoinen räknar upp miljöäventyret *Ö-expeditionen* och *Gäddan*

– Miniambassadörerna är sedan en uppföljande verksamhetsform där barnen kan gå vidare och erhålla hållbarhetsdiplom och bli miniambassadörer på sin hemort och för hela Skärgårdshavets biosfärområde, säger **Erika Silventoinen**.

Under arbete finns också en animationsfilm om livet i en välmående jord, som produceras i samarbete med den lokala bildkonstnären **Antonia Ringbom**.

Rent geografiskt arbetar Biosfäarakademin utifrån Kimitoön och Pargas stad, där Skärgårdscentrum Korpoström utgör det fysiska navet. För andra sommaren i rad är det utställningen *Piscatus-Fisken* och människan som står i fokus.

I skärgårdscentret finns också *Knattelabbet* där nyfikna i alla åldrar får vara skärgårdsforskare under några timmar. Den här sommaren erbjuder *Knattelabbet* en kompletterade fiskekurs i anslutning till utställningen, där barnen får åka ut med en träbåt och lära sig fiska.

– Sommarens nyhet är en 52 tum stor pekskärm. Via pekskärmens stora karta kan man bekanta sig med biosfärområdet och intressant information om skärgårdens natur och kultur, säger **Erika Silventoinen**.

Framtidsdrömmarna innehåller ännu interaktiva spel och VR-glasögon genom vilka man kan få uppleva till exempel vrak på havsbotten. I framtiden hoppas man kunna utveckla internationellt samarbete främst med andra biosfärområdens ungdomar.

Från Skärgårdscentrum Korpoström sprids många ringar på vattnet, men en

och gänget. Den senare är en gemensam satsning för Skärgårdshavets biosfärområde och den småbarnspedagogiska verksamheten i Pargas stad. Konceptet inkluderar ett antal mjukisdjur som cirkulerar mellan de olika enheterna i en sump. Gäddan berättar för barnen om sopsortering, matens kretslopp, skärgårdskultur och om Östersjöns tillstånd.

av de springande punkterna i hela verksamheten är samarbete och lokalbefolkningens engagemang.

– Det som gör hela biosfärområdets verksamhet så speciell är att vi har så många viktiga samarbetsparter. Bland dem finns Åbo Akademi, Turun yliopisto, Forststyrelsen, men också skolor och lokala föreningar. Det ger en bra grund för vår verksamhet när vi kan rådfråga forskare och involvera personalen från till exempel Skärgårdshavets nationalpark, säger Katja Bonnevier.

Biosfärademini håller också i trådarna för biosfärområdets ungdomsråd som består av ungdomar i åldrarna 16–25 år, samtliga med anknytning till Pargas eller Kimitoön. De ska tillsammans med biosfärkontoret utveckla verksamhet som riktar sig specifikt till unga.

– I grunden hoppas vi att det här ska leda till att fler ungdomar återvänder till sina uppväxtorter och kanske börjar se att det finns möjligheter att arbeta med miljö- och skärgårdsfrågor på heltid, säger Erika Silventoinen.

BAKGRUND TILL BIOSFÄRAKADEMİN. Skärgårdshavet är en unik plats på jorden med sina tiotusentals öar och skär. Sedan

Erika Silventoinen

1994 har stora delar av skärgården tillhört Unescos globala nätverk av biosfärområden. En viktig målsättning i biosfärområdets verksamhet är att man stöder utbildning inom miljö- och hållbarhetsfrågor.

I den långsiktiga verksamheten arbetar man tillsammans med lokalbefolkningen, företagare, forskare, myndigheter och olika organisationer för att hitta hållbara sätt att bo och verka i skärgården.

Under flera års tid har Skärgårdshavets biosfärområde byggt upp ett pedagogiskt program med hjälp av olika samarbetsparter. Biosfärademini är nu det gemensamma namnet för den pedagogiska verksamheten som riktar sig till barn och unga. Teman som behandlas är miljöfrågor, hållbarhet, skärgårdskultur och -natur.

Det centrala geografiska verksamhetsområdet är Kimitoön och Pargas stad, men målsättningen är att sprida positiva modeller också till andra geografiska platser i vårt land. ■

Med hjälp av Vännerna

BIOSFÄRAKADEMİN

Fokusområde: Bildning i tiden

Beviljat ändamål: Biosfärademini 2020–2022. Utveckling av ett pedagogiskt program kring miljöfrågor, hållbarhet, skärgårdskultur och -natur.

Bidragmottagare: Skärgårdshavets biosfärområde/Åbolands skärgårdsstiftelse

Beviljat belopp: 30 000 euro

Tidsperiod: 1/2020–12/2022

Förväntat resultat: Förståelsen ökar för hur naturen, skärgården och vårt klimat mår. Verksamheten ger barn och unga kunskap och handlingskraft att bygga en framtid på hållbar grund.

Blåklint och tonande hav

Ett av mina första sommarminnen är en äng med blommande blåklint. Det fanns en sådan intensitet i blommans färg när den reste sig mot en klarblå himmel, men med en helt egen nyans. Jag rörde mig försiktig genom havet av växtlighet, kände doften av jord och mull. Vinden var ljum och smekande. Livet pågick överallt omkring mig. Detta var paradiset, tyckte jag.

Att den här bilden stannat kvar har kanske att göra med att den i dag ter sig nästan överklig. Blåklinten har minskat i takt med jordbrukets förändring; länge betraktades den som ett ogräs. Det finns inga fritt betande kor längre i vår skärgårdsby och det innebär att de naturliga livsbetingelserna för en rad växter försvunnit.

Evert Taube – den nordiska sommarens skald framom andra – låter Rönnerdahl valsa omkring bland gullviva, mandelblom, kattfot och blå viol: ”Lycklig som en lärka uti majsolens sken, sjunger han för ekorn, som gungar på gren!”

Gullvivan finns förvisso kvar i vårt landskap. Men när såg jag senast en kattfot, med sin anspråkslösa men samtidigt stolt rödskimrande hätta?

Det är i och för sig naturligt att flora och fauna förändras. Men när kulturhistoriskt viktiga arter decimeras – offer för miljöförstörelsen eller människans kortsiktiga effektivitetstänkande – förlorar vi samtidigt något av vår innersta identitet. Hur ska man för ett uppväxande släkte förklara den fritt växande blåklintens magiska skönhet? Vem förstår om några decennier vad Taube beskrev i sina visor om änglamark och himlajord?

Men med lite ansträngning går det att återskapa ett landskap, som i sig är ett viktigt kulturarv. I Sverige har man på många håll genom frösådd lyckats restaurera växtligheten vid åkerkanter och andra tomma ytor. Projektet ”Hela Sverige blommar” engagerar 600 odlare, som sår färggranna blommor på en areal som omfattar 500 hektar. Vilken visuell upplevelse att se honungsört, prästkrage, blåklocka, käringtand och doftklöver breda ut sig i kulturmiljön! Humlor och bin lär glädjas.

Själv drömmer jag om blåklintens återkomst, en hoppets och tillitens symbol. Sakta läser jag Erik Lindegrens ”Pastoralsvit”, en av den svenska litteraturens vackraste kärleksdikter: ”För att vårt enda rede är våra vingar / i en luft som blåklint och tonande hav”.

Jag tar min älskades hand och vandrar ut på ängen. Nu kan sommaren börja.

Gustaf Widén

ÄR JOURNALIST OCH FÖRFATTARE

Hur ska man för ett uppväxande släkte förklara den fritt växande blåklintens magiska skönhet?

En jämlik läxhjälp till hemmen

Text: Camilla Lindberg

Nystartade Läroteket är en materialbank med pedagogiskt stödmaterial för föräldrar och elever. Den ska ge svar på viktiga frågor som många undrar över. Vad händer i hjärnan när vi lär oss? Vad kan vi göra för att lära oss mer effektivt?

Vi har lärt oss att man ska strecka under viktiga saker i böcker för att minnas bättre. Men på rankinglistorna över de bästa studieteknikerna hör den här tekniken faktiskt till de som kommer lägst ner, säger Daniela Strandberg. Under de senaste tio åren har hon arbetat som klasslärare och specialklasslärare. Med stöd av SFV håller hon nu på och utvecklar Läroteket som är en kostnadsfri materialbank med pedagogiskt stödmaterial för föräldrar och elever i alla åldrar.

Daniela Strandberg

– Studietekniker och hur hjärnan och inläring samverkar har länge fascinerat

mig. Jag brinner för att hitta alternativa metoder för inläring, säger hon.

Daniela Strandberg skjuter ner en del

av de studietekniker som majoriteten av oss använder, och i rask takt räknar hon upp andra betydligt mer effektiva inlärningsstrategier som också har stöd av den moderna forskningen.

Hon delar gärna med sig av olika tips, tricks och metoder som stöder minnet och inläringen.

– Det ska vara underhållande och spännande att lära sig nya saker. Genom Läroteket vill jag erbjuda alla osäkra föräldrar därhemma en möjlighet att bli en del av inlärningsprocessen.

Under arbete finns nu ett stödmaterial för årskurserna 1–6. En föräldrahandledning och en lärarhandledning skapas

också som ett komplement till innehållet i Läroteket.

En stor del av materialbanken består av korta animerade videoklipp som ska vara lättillgängliga för alla.

– I produktionen medverkar också en referensgrupp som fått komma med feedback på materialet under processens gång, säger Daniela Strandberg.

Det här är ett projekt som inte enbart finansieras av SFV, utan som också delvis produceras i samarbete med bidragsmottagaren.

– Ja, vanligen står vi endast för finansieringen. Men i det här projektet har vi haft en mer aktiv operativ roll. Det har därför varit extra givande och roligt, säger Niklas Wahlström som är sektorsansvarig för utbildning på SFV.

– Alla barn ska få samma förutsättningar att lyckas i skolan. Det är det jag brinner för i allt jag gör, säger Daniela Strandberg.

Niklas Wahlström lyfter också fram jämlikhetsaspekten.

– Det är ett välkänt fenomen att barn som har engagerade föräldrar med positiv inställning till skola och inläring, också presterar bättre, säger han.

Men i verkligheten får inte alla barn ett starkt stöd i sin hemmiljö. Därtill finns det också en kategori av föräldrar som gärna stöder, men är osäkra på hur de ska hjälpa barnet på bästa sätt.

– Många föräldrar känner sig lite handfallna när de ska hjälpa till med skolarbetet. Det man i dag ska lära sig, har kanske ändrat sedan man själv gick i skola. Genom det här projektet vill vi ge stöd där det verkligen behövs och erbjuda alla barn lika möjligheter att lära, säger Niklas Wahlström.

Under pandemitiden har hemmets betydelse i inlärningsprocessen blivit ännu större på grund av perioder av distansundervisning. Läroteket ligger med andra ord helt rätt i tiden. Den moderna hjärnforskningen kommer hela tiden med nya rön som delvis kullkastar det som görs av ren slentrian i våra hem och skolor.

– Jag är faktiskt förvånad över hur lite våra elever i de finländska skolorna faktiskt får lära sig HUR man lär sig. Ändå är det en oerhört viktig och rentav avgörande sak, säger Daniela Strandberg. <https://www.laroteket.com/>

Med hjälp av Vännerna

LÄROTEKET

Fokusområde: En verksamhetskultur som främjar jämlikhet och nytänkande

Beviljat ändamål: Plattform med stöd för lärande för barn och vårdnadshavare

Bidragsmottagare: Daniela Strandberg

Beviljat belopp: 33 178 euro

Tidsperiod: 7/2019- 8/2021

Förväntat resultat: Elever hittar egna lästragor och vårdnadshavare får redskap att stödja sina barn i deras lärande. Materialet stödjer också lärare i deras handledning av eleverna i deras lärande.

Hitta dina styrkor och må bra

Text: Camilla Lindberg

– Det handlar inte bara om 600 färggranna kort och ett spelbräde, utan om ett sätt att tänka. Välmående föds när man hittar sig själv och kan utveckla sin bästa potential. Det säger lektorn Sanna Wenström som är en av förgrundsgestalterna bakom Styrkecirkeln.

När en människa får nyttja alla sina styrkor i sitt arbete på ett mångsidigt sätt så verkar hon i sin styrkezon. Det är en zon som är optimal och leder till en känsla av välbefinnande hos individen. I förlängningen kan det också leda till positiva saker på arbetsplatser och i organisationer, och vi kan redan börja tala i termer som gäller lönsamhet och produktivitet.

Det här tankesättet kan också kan ha en positiv inverkan på barn och unga i deras läroprocess. Men hur ska man göra för att hitta sin egen och andras attraktiva styrkezoner?

Sanna Wenström har med utgångspunkt i Uleåborgs yrkeshögskola där hon arbetar som lektor, varit med och

utvecklat metoden bakom Styrkecirkeln. Målsättningen är att identifiera och kartlägga styrkor inom sex olika delområden och granska dem i förhållande till individens liv, arbete, karriär eller yrkesval. Kortens olika färger och symboler hjälper till att gestalta och gruppera styrkorna på ett visuellt sätt.

I dag är Sanna Wenström med och driver ett företag genom vilket varumärket Styrkecirkeln (Voimakehä) distribueras.

– Kortet kan användas i skolor, på arbetsplatser, inom studie- och karriärhandledningen, på TE-byråer, i terapisyfte, men också inom ledarskapsutbildningar. Kortet är enbart ett verktyg för ett helt förhållningssätt, säger Sanna Wenström.

Metoden kräver licensierade medarbetare och den grundar sig på den positiva psykologin. Kortet med ett tillhörande digitalt handledningsmaterial har utvecklats först på finska. Genom finansiering från SFV finns materialet numera även tillgängligt på svenska.

– Rent konkret handlar det om att identifiera begåvningar, karaktärsstyrkor och tidigare förvärvade kunskaper och färdigheter, säger Sanna Wenström.

Men också personens intressen och värderingar tas med i samma paket.

För att man ska få använda Styrkecirkeln krävs en utbildning som motsvarar 5 studiepoäng. Orsaken är att man vill undvika att personer som inte har tillräcklig kompetens inom området börjar handla utifrån materialet på ett felaktigt sätt.

Under stödperioden har SFV finansierat licenskursen för drygt trettio personer i Svenskfinland och därtill en kompletterande utbildning för två svenskspråkiga mentorer med anknytning till Åbo Akademi. De här två har nu fått rättigheterna att utbilda nya licensierade användare.

– Det handlar kort och gott om att stärka elevernas identitet och positiva kapital utgående från tänkesätt och referensramar som grundar sig på forskning, säger Sanna Wenström som själv är pedagogiedoktor och även speciallärare inom yrkesutbildningen.

– Via reflektion kan man lära känna sig själv. Det skapar motivation när man hittar sina resurser och det leder i slutändan till välmående. Sådan projekt vill vi gärna stöda, säger Niklas Wahlström som är sektorsansvarig för utbildningsfrågorna vid SFV.

<https://voimakeha.info/kurser-paring-svenska.html> ■

Med hjälp av Vännerna

POWER ZONE (STYRKECIRKELN)

Fokusområde: En verksamhetskultur som främjar jämlikhet och nytänkande

Beviljat ändamål: Verktyg för studiehandledare för samtal kring elevers styrkor som bygger på positiv psykologi

Bidragmottagare: Vahvuuttamo Oy

Beviljat belopp: 19 900 euro

Tidsperiod: 6/2020- 5/2021

Förväntat resultat: Elever hittar egna styrkor och gör egna framtidsplaner utgående från dem och en ökad självkännetid samt tilltro till de egna förmågorna

Sanna Wenström. FOTO: TOMMI KARJALAINEN

Fagervik kyrka. FOTO: WIKIPEDIA

Jan Söderblom. FOTO: OKKO KAMU

”

Det här är först och främst en festival tillägnad varje Ingåbo, men alla andra är förstås också hjärtligt välkomna.

En musikalisk hyllning till Ingåborna

Text Camilla Lindberg

– Jag vill skapa ett spännande konsertprogram och ge förutsättningar för upplevelser som alla möter på sina egna villkor. Det säger kapellmästaren Jan Söderblom som är konstnärlig ledare för kammarmusikfestivalen Musik vid havet.

Evenemanget *Musik vid havet* har ordnats utan avbrott i Ingå ändå sedan 1989. Den konstnärliga ledaren Jan Söderblom betonar betydelsen av kontinuitet.

– Det är fint att kunna erbjuda högklassiga kulturupplevelser och konstmusik inom ramarna för den atmosfär av befrielse som försommaren skänker oss. Det här dessutom till den publik som kanske under resten av året inte tar del av dylika

musikupplevelser, säger Jan Söderblom. I år ordnas *Musik vid havet* undantagsvis i augusti på grund av det rådande epidemiläget. Men för övrigt är festivalen precis som tidigare starkt förknippad med orten Ingå.

– Syftet med vårt arbete som sker i samarbete med kommunen, stiftelser och företagare är att lyfta fram att Ingå är en ort värd att bo på, men också besöka, säger Jan Söderblom.

Festivalorten har en stark svensk kulturhistoria, och kammarmusikfestivalen är den enda evenemanget i kommunen som kan erbjuda ett lika brett utbud av klassisk musik. Genom programvalet vill man också öka kunskapen om klassiska tonsättare och deras musik.

I samband med årets festival arrangeras en paneldebatt där skärgårdens kulturtraditioner och Östersjöns miljösituation diskuteras av sakkunniga.

– Det här är först och främst en festival tillägnad varje Ingåbo, men alla andra är förstås också hjärtligt välkomna, säger Jan Söderblom.

Temat för årets festival är *Ritual*. Det går tillbaka till den konstnärliga ledarens personliga intresse för osynliga ritualer som präglar både fest och vardag i dagens samhälle.

Begreppet rymmer allt från vigselakter till pizzafredagar. I konsertprogrammet syns temat genom att de olika konserterna fått bära titlar som anknyter till ritualbegreppet, exempelvis *förlåtelsen*, *vardagen*, *offret*, med flera.

I konserterna framförs musik av bland andra J.S. Bach, Igor Stravinsky, Arnold

Schönberg, Helvi Leiviskä och Joonas Kokkonen.

– KEY Ensemble från Åbo är festivalens stjärnensemble, säger Jan Söderblom. Han lyfter också fram kvällskonserten *Upprättelsen* där kvinnliga tonsättare som fallit lite i glömska ges synlighet.

Läs mer om festivalen: www.musikvidhavet.fi ■

Marianne Maans och Maria Kalaniemi som uppträder i Wallhalla, Barösund 2018. FOTO: MUSIK VID HAVET

Med hjälp av Vännerna

MUSIK VID HAVET

Fokusområde: Bärkraftiga modeller för långsiktig kulturverksamhet

Beviljat ändamål: Musikfestival i Ingå

Bidragsmottagare: Musik vid havet rf

Beviljat belopp: 3 000 euro

Tidsperiod: 03–08.2021

Förväntat resultat: Möjliggörande av unika konsertupplevelser på hög nivå även för skärgårdsbor.

Italiensk SERENAD

blev modernt forskningsprojekt

Text Sonja Finholm

När musiker får dansa, och när hela ensemblen utgår från affekter och rörelse – då skapas magi på scenen. Barockutbildningen vid yrkeshögskolan Novia har under vintern genomfört ett unikt konstnärligt forskningsprojekt med utgångspunkt i en gammal italiensk serenad. Resultatet kan ses som en virtuell föreställning.

Längst fram på scenen står en ensam sångerska, och runt omkring henne i konsertsalen finns ytterligare åtta sångare och 16 musiker. Plötsligt går alla runt i salen, i ett inövat och välregisserat mönster, och med olika gester och ansiktsuttryck gestaltar de ett ungt kärlekspar i 1600-talets Rom. Ensemblen står aldrig stilla, utan på scenen pågår en ständig rörelse.

– Vi har jobbat mycket med kroppsmedvetenhet. Det centrala begreppet i projektet är affekt – det vill säga känslotillstånd, och vilka uttryck de tar sig.

Det säger **Jani Sunnarborg**, som är gästlärare och som ansvarar för regin och koreografin.

La Forza delle Stelle är ett musikstycke, och i det här fallet en konsert. Men det är också ett konstnärligt forskningsprojekt där dansare, instrumentalister och sångare under ett helt läsår har jobbat med att ta till sig verket. Det centrala har varit att ta reda på vad som händer när man studerar en text och dess historiska bakgrund, och sedan bearbetar den genom

tal, sång, andning och rörelse. Alla involverade har fått utmana sig själva. Att samarbeta på det här sättet är ovanligt inom normala produktioner, där var och en ofta ansvarar för sin egen del. Här satt alla plötsligt i samma klassrum och studerade italienska känslor.

– Det har varit en lärorik process för oss alla, säger lektor **Petteri Pitko**.

Serenaden *La Forza delle Stelle* komponerades på 1600-talet, och är en typisk serenad på det sättet att det egentligen inte finns någon handling – förutom ett kärlekspar och deras känslor. Projektet startade med att de studerande fick sätta sig in i barockens historia. Förutom att läsa italienska har de övat uttal, gester, mimik och kroppsspråk och studerat historia, gamla målningar och skulpturer. Alla uttryck har sedan överförts till rörelse och musik, under ledning av Jani Sunnarborg.

Hur har det fungerat att lära sångare och musiker att dansa?

– Det har varit utmanande, på ett positivt sätt! Jag tror att alla lärt sig mycket om sig själva och sina egna känslor, och att

Jani Sunnarborg, Petteri Pitko, Aira Maria Lehtipuu och Kajsa Dahlbäck leder projektet *La Forza delle Stelle*. FOTO: SONJA FINHOLM

hitta affekten i sin egen kropp, säger han.

La Forza delle Stelle betyder stjärnornas makt, och en stor del av regin handlar om tolkningen av titeln.

– Ordet stjärna har många betydelser, allt från stjärnorna på himlen och deras rörelser, till stjärnglansen i din älskades ögon. Det har varit spännande att se hur Jani och musikerna tolkat innebörden, säger Petteri Pitko.

Lektor **Kajsa Dahlbäck** är glad att man valde att jobba just med det här stycket.

– Det unika med *La Forza delle Stelle* är att den svenska drottningen **Kristina** hade en viktig roll i kompositionen tillsammans med kompositören **Alessandro**

”

Ordet stjärna har många betydelser, allt från stjärnorna på himlen och deras rörelser, till stjärnglansen i din älskades ögon.

Stradella. Kristina var en betydande kulturmecenat under sin tid i Rom, och på den tiden var det väldigt ovanligt att en kvinna innehade en sådan position. När serenaden framfördes var det dessutom två kvinnliga sopraner som hade huvud-

rollen, vilket var ytterst ovanligt på en offentlig scen på 1600-talet. Ju mer man studerar verket, desto mer kan man uppleva att musiken är skriven för kvinnliga röster. Det är också spännande med den nordiska kopplingen.

Ursprungligen var det tänkt att *La Forza delle Stelle* skulle vara ett samarbetsprojekt mellan Novia och Tammerfors yrkeshögskola, och att konserten skulle framföras inför publik i Jakobstad, Tammerfors och Helsingfors, men på grund av coronan har planerna ändrats flera gånger.

– Vi har i stället jobbat med Novias egna barockmusiker, en del alumner och

ett par gästlärare. Vi har också haft med några studerande från yrkeshögskolan Centria, så på det sättet blev det ändå ett slags samarbetsprojekt, säger Kajsa Dahlbäck.

Musikerna har övat i Schaumansalen i Jakobstad under veckosluten, och det är också där slutkonserten spelats in. På grund av coronan och att man inte velat blanda olika musikgrupper, togs hela salen i bruk. I stället för att alla sitter på scenen är musikerna utspridda runt om i salen.

– Vi gjorde så av säkerhetsskäl, men faktum är att produktionen samtidigt blev betydligt mera spännande, säger Petteri Pitko.

Lauri Pulakka och Jenna Suvanto i Schaumansalen.

Musikerna var utplacerade runt om i konsertsalen.

FOTO: JULIA RAHIKKA

Projektet är en del av Novias flerformsutbildning i barockmusik. De studerande är redan professionellt etablerade musiker och både för dem och lärarna har projektet fungerat som en slags fortbildning. Projektet ska ännu utvärderas genom en enkätundersökning bland alla medverkande, men Kajsa Dahlbäck ser redan nu att det gett mervärde.

– Konstnärliga forskningsprojekt är ett ganska nytt påfund i jämförelse med den akademiska forskningstraditionen. Utgångspunkten kan vara en specifik frågeställning i kombination med ett musikaliskt verk. I detta fall ett italienskt verk från 1600-talet, och hur dess affekter kan ligga som grund för hela arbetet.

Syftet med det här projektet var att undersöka hur utvalda icke-standariserade och tvärkonstnärliga arbetsmetoder påverkar individens konstnärliga uttryck, samt hur bakgrundsarbetet

påverkar musikernas motivation och individuella utveckling. Man har också utforskat dagens musikers och sångares förmåga att uppleva och framföra musik från 1600-talet genom en djupgående förståelse av textens betydelse.

Vilken har den största utmaningen varit?

– Musikerna har fått jobba på ett helt nytt sätt, och ta ett kliv ut ur sina vanliga roller. Det här har ställt stora krav på oss alla. Men genom att ta till oss varandras uttrycksformer tror jag att alla blivit bredare i sitt sätt att tänka och framföra musik. Det har varit en väldigt inspirerande process, säger Petteri Pitko.

Är du intresserad av att se konserten? Den är öppen för alla, och finns från och med 1.5.2021 på Novias Youtube-kanal. Du hittar den också via Schaumansalens hemsida www.schaumanhall.fi ■

La Forza delle Stelle

- Namnet är italienska och betyder stjärnornas makt.
- En serenata (serenad) framfördes ofta utomhus kvällstid. Berättelsen var ofta ett filosofiskt tema, alltså inte en historia som framskrider som till exempel i en vanlig opera.
- Serenatan komponerades på 1600-talet i Rom, inom den svenska drottningen Kristinas krets. Drottningen deltog själv i kompositionsprocessen. Hon reflekterade över verkets filosofiska bakgrund, skrev till och med delar av texten och påverkade verkets instrumentation.
- På 1600-talet trodde man att musiken hade kraft att beröra lyssnaren direkt genom kroppen, att den påverkade balansen mellan kroppsvätskor och därmed de mänskliga känslorna.
- **Besättning:** Sångare och stråkorkester med cembalo och orgel.
- **Upphovsmän:** Alessandro Stradella (1643–1682) och Sebastiano Baldin (1615–1685).
- **Källa:** Projektet La Forza delle Stelle, Wikipedia

Konstnärliga ledare

- **Aira Maria Lehtipuu**, lektor i barockmusik.
- **Petteri Pitko**, lektor i barockmusik.
- **Kajsa Dahlbäck**, lektor i klassisk sång och barocksång.
- **Jani Sunnarborg**, regissör och koreograf.

Gästlärare

- **Marianna Henriksson**, cembalist.
- **Anna Mustonen**, koreograf och dansare.

Med hjälp av Vännerna

LA FORZA DELLE STELLE

Fokusområde: Bärkraftiga modeller för långsiktig kulturverksamhet

Beviljat ändamål: Serenatan La Forza delle Stelle - ett konstnärligt forskningsprojekt

Bidragmottagare: Åbo Yrkehögskolan vid Åbo Akademi (Novia)

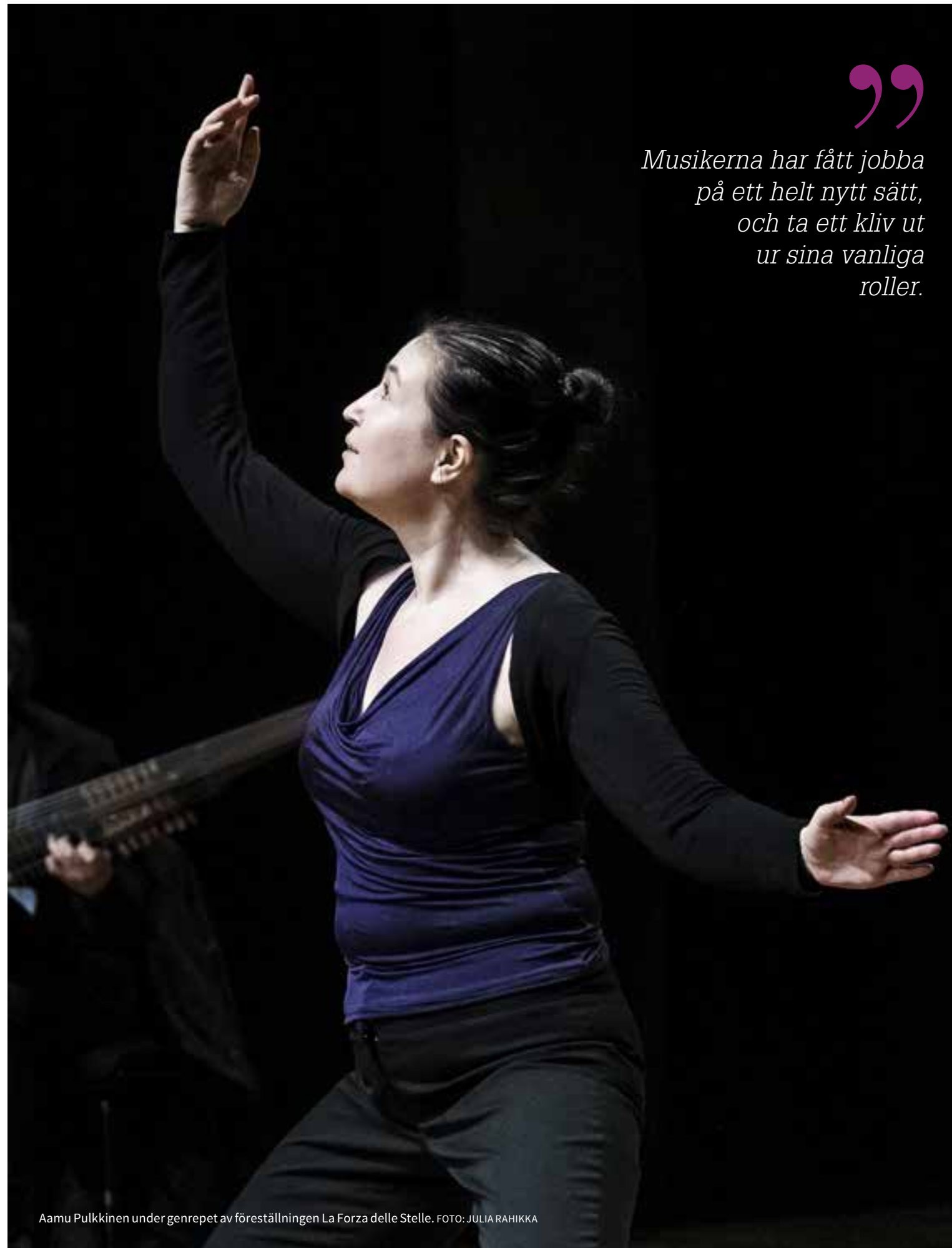
Beviljat belopp: 5 000 euro

Tidsperiod: 9.2020–5.2021

Förväntat resultat: Stärkande av musikutbildningen. Attityden till det svenska språket stärks också genom samarbete med den finska utbildningen.

Musikerna har fått jobba på ett helt nytt sätt, och ta ett kliv ut ur sina vanliga roller.

Aamu Pulkkinen under genrepet av föreställningen La Forza delle Stelle. FOTO: JULIA RAHIKKA

Kursen i svenska för bibliotekarier blir tillgänglig på nätet i augusti.

Tala mera

är bästa början också på biblioteket

Text Tommy Pohjola

Många som arbetar på bibliotek önskar att få prata mera svenska. Det gör också besökarna. Det knepiga är att veta vem som kan vilket språk.

Genast efter sommaren är webbkursen i svenska tillgänglig på nätet. Kursen är avsedd för biblioteksanställda som önskar behärska vardagliga fraser och kunna hjälpa kunder med informationssökning på deras eget språk.

– Det viktigaste är att prata på, säger **Daniela Piipponen**, doktorand i Nordiska språk vid Helsingfors universitet och projektkoordinator samt kursutvecklare för projektet *Finland Swedish Online*.

Under det här coronaåret har det förstås inte varit så många diskussioner mellan bibliotekarier och besökare. Självstudiekursen kan vara ett sätt att göra diskussioner enklare efter att biblioteken öppnat igen.

Projektet med språkkurser i svenska på nätet inleddes 2016 på Nordica vid Helsingfors universitet. SFV är en av finansierarna, och den enda finansören av bibliotekskursen som ingår i kurspaketet vid FSO.

Nya webbkursen i svenska är interaktiv och förutsätter grundläggande språkkunskaper.

Kursen är på olika nivåer och det är enkelt att gå från en nivå till en annan. Självstudierna är kostnadsfria. Kursen ska också ge deltagarna verktyg att bygga

Therese Lindström Tiedemann leder arbetet med att ta fram kursen i svenska för bibliotekarier.

Målet är att biblioteksanställda ska klara av enkla samtal på svenska.

Therese Lindström Tiedemann

upp kommunikationen i sociala medier och exempelvis svara på mejl.

Behovet av svenskspråkig bibliotekservice är uppenbart, enligt undersökningar.

I Svenska kulturfondens rapport *Det breda uppdraget* (Maria Grundvall) från 2020 kan man läsa att det är svårt att hitta svenskspråkig personal särskilt i huvudstadsområdet. Servicen på svenska är bättre vid biblioteken i Åboland och Österbotten.

SFV kontaktade universitetslektor **Therese Lindström Tiedemann** som tillsammans med bland andra Daniela Piipponen styr upp bibliotekskursen.

– Målet är helt enkelt att förbättra den svenskspråkiga servicen i tvåspråkiga kommunala bibliotek, säger **Viveka Åberg**, SFV:s sektorsansvariga för kultur och bibliotek.

– Förra våren kartlade vi när bibliotekarierna behöver svenska på jobbet liksom när biblioteksanvändare önskar kunna använda svenska, berättar projektledaren **Therese Lindström Tiedemann** och fortsätter:

– Målet är att biblioteksanställda ska klara av enkla samtal på svenska.

Också barn och unga funderar på språket i biblioteken. Av kartläggningen

Borgå Gymnasiums bibliotek. FOTO: RABBE SANDELIN

framgår att svenskan är extra viktig då kunden är ett barn som inte alltid kan finska så bra.

– Det är viktigt för barnens lika rättigheter och möjligheter att de ska kunna tala svenska på biblioteken. Biblioteksanvändning ingår i den grundläggande utbildningen. Där lyfts fram att skolan och biblioteken gemensamt ska handleda eleverna ”till livslångt lärande och aktivt medborgarskap”, vilket betyder att svenskspråkiga elever behöver ha tillgång till biblioteken på svenska, skriver Lindström Tiedemann och Piipponen i artikeln *Svenskan är osynlig på många bibliotek* (Språkbruk 25.2.2021).

På kort sikt är det enkelt att se hur

många som deltagit i en nätkurs. För att mäta effekten längre fram handlar det om riktgivande antaganden.

– På SFV strävar vi att utvärdera all vår verksamhet, beviljade bidrag och egen verksamhet, säger Viveka Åberg.

Enligt Therese Lindström Tiedemann är intresset stort på biblioteken.

– Vi gör gärna besök och berättar mera om kursen och hur den fungerar. Önskas det justeringar i innehållet så går det också bra, säger hon.

– Det vi kan göra som biblioteksbesökare är att uppmuntra bibliotekspersonalen. Det viktigaste är inte exakt hur saker sägs utan att de sägs, säger Daniela Piipponen. ■

Med hjälp av Vännerna

KURS I SVENSKA FÖR BIBLIOTEKARIER

Fokusområde: Bärkraftiga modeller för långsiktig kulturverksamhet

Beviljat ändamål: Webbkurs i svenska riktade till biblioteksfunktionärer

Bidragsmottagare: Helsingfors universitet, Finska, Finskugriska och nordiska institutionen

Beviljat belopp: 34 271 euro

Tidsperiod: 2.2020–30.9.2021

Förväntat resultat: Förbättra den svenskspråkiga servicen i tvåspråkiga kommunala bibliotek genom att stärka de finskspråkiga biblioteksfunktionärernas språkfärdigheter.

Felix Fortelius

från Helsingfors vann Arvid Mörne-tävlingen

Text *Christine Skogman*

Sammanlagt 150 noveller skickades in till SFV:s skrivtävling för under 30-åringar. Felix Fortelius vann Arvid Mörne-tävlingen med novellen Syltäppel. Julia Mäkkylä från Närpes och Evelina Kulp från Korsnäs/Helsingfors fick andra respektive tredje pris.

Arvid Mörne-tävlingen arrangerades 15.10.2020–15.1.2021 och gällde noveller.

Tatjana Brandt, ordförande för tävlingsjuryn, säger att de autofiktiva uttrycken dominerar i årets novellskörd och att juryn fått läsa många, långa och ambitiösa texter.

– Största delen av novellerna har kretsat kring ensamhet, olycklig kärlek och psykiskt illamående – ja, kort och gott kring ett jag som kämpar med grundläggande smärtpunkter i livet.

Men det har också funnit texter i andra genrer som spänning, fantasy och mer lyriska noveller.

– Att välja vinnare var oerhört svårt. Många av de noveller som inte valdes har enskilda lysande moment eller detaljer eller löftesrika uppslag. Och många texter är på ett helt personligt plan mycket gripande. Det som dock utmärker de prisbelönda bidragen är att de är genomarbetade och utpräglade litterära, de tar sig förbi det privata och skapar något levande, låter något uppstå just där i texten i mötet med läsaren, säger Brandt.

Förstapristagaren **Felix Fortelius** är positivt överraskad över vinsten.

– Det känns oerhört fint att få ett sådant här erkännande. Jag har försökt tidigare år utan framgång och hade inte särskilt stora förhoppningar i år heller. Det var verkligen en oväntad glädjenyhet, särskilt efter ett så jobbigt år som det har varit.

”

Det var verkligen en oväntad glädjenyhet, särskilt efter ett så jobbigt år som det har varit.

Felix Fortelius

Felix Fortelius började skriva fanfictionberättelser i tonåren, inspirerad av **Terry Pratchett**. Sedan dess har skrivandet varit en hobby.

– Jag har drömt om att bli författare sedan jag som tonåring började skriva, men trodde nog aldrig helt på att det var ett riktigt karriäralternativ för mig. Nu har jag kanske vågat börja hoppas igen.

Tove Jansson är en av de författare som Fortelius ser upp till.

– Tove Jansson har alltid funnits med mig och jag beundrar hennes förmåga att skildra sina karaktärs inre liv indirekt genom saker de säger eller fäster uppmärksamhet vid eller hur deras rum är inrett. **Vladimir Nabokov** är en annan författare som jag uppskattar. Han lyckas formulera mästerliga ordbilder och sättet på vilket han kan besjåla en handling eller gest med bara ett par väl valda ord är imponerande.

DIREKTSÄND PRISUTDELNING. I år tog vinnarna emot pris och hedersomnämning under en direktsänd prisutdelning från SFV-huset G18 i Helsingfors den 11 maj kl. 18. Inspelningen finns att se på Svenska folkskolans vänner (SFV) Youtube-kanal.

Förutom vinnarna medverkar tidigare Mörne-pristagarna **Kaj Korkea-aho**, **Axel Åhman** och **Ellen Strömberg**. Skådespelarna **Mimosa Willamo** och **Wilhelm Enckell** läser utdrag ur de prisbelönda novellerna, **Tinja Sabel** deltar med sång och ackompanjeras av **Charlotta Kerbs**. *Hur blir du författare?* är rubriken för samtalet mellan **Anna Friman** från Schildts & Söderströms, **Tapani Ritamäki** från Förlaget M och

Felix Fortelius

Julia Mäkkylä (II pris), Evelina Kulp (III pris), Elvira Niemi (hedersomnämmande), Fanny Thalén (hedersomnämmande).

*Jag blundade och hörde något trilla ner i mitt glas.
När jag öppnade ögonen låg det en liten bläckfisk i min likör.*
Tankeskeppet som kom mitt i natten och försvann av Julia Mäkkylä.

Barbara Huldén från Litorale. SFV:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd** inleder prisutdelningen med några hälsningsord. Programmet leds av **Andrea Reuter**.

JURYNS MOTIVERINGAR. Första pris, 5 000 euro, tilldelas **Felix Fortelius**, Helsingfors, för novellen *Syltäppel*, en nedtonad, omsorgsfullt berättad historia ur vardagen som med subtila men effektiva medel visar att viktiga händelser och insikter inte behöver omgärdas av stor och bullrande dramatik. Med få, enkla repliker och väl inprickade detaljer tecknas en av livets avgörande relationer, den mellan en son och hans mor.

Andra pris, 3 000 euro, tilldelas **Julia Mäkkylä**, född i Esbo, uppvuxen och bor i Närpes, för novellen *Tankeskeppet som kom mitt i natten och försvann*. Med humor och inlevelse skildrar novellen hur de bästa av idéer kan landa framför en när man minst anar det. Novellen som med fin sinnlighet tecknar skymnings- och gryningsstämningar i en koreansk kuststad har absurda drag utan att förlora i trovärdighet. En imponerande helhet som fångar miljön i detaljerna.

Tredje pris, 2 000 euro, går till **Evelina Kulp**, född och uppvuxen i Korsnäs, bor i Helsingfors, för en novell som med nerv och intensitet gestaltar en ung kvinna som flyr allt längre in i livslöggen. Läsaren får färdas mot den oundvikliga

katastrofen tillsammans med en halsstarrig protagonist som vägrar inse att det inte går att bosätta sig i de sociala mediernas glittriga ström, att man alltid förlorar kampen mot glansbilderna.

Hedersomnämmande får **Elvira Niemi**, uppvuxen i Ingå, bor i Helsingfors, med novellen *Hela mitt liv har jag varit olyckligt kär* som med kristallklart språk visar att det stora finns i det lilla bara man har modet att ställa sig tillräckligt nära. Den samtidigt komiska och allvarliga studentlivsnovellen har en tydlig dramaturgi och ett händelseförlopp som skribenten driver med absolut närvaro till den glädjande lösningen.

Hedersomnämmande får **Fanny Thalén**, Mariehamn, för novellen *Farväl till Katjusja*, som skickligt begagnar sig av grepp och stilmedel ur den moderna thrillerlitteraturen för att berätta en tät och mörk historia från en skrupelfri miljö där inget och ingen är vad de syns vara. Lika tagen på sängen som den ena av de två huvudpersonerna blir av händelseutvecklingen, lika överraskad blir läsaren.

TÄVLINGSJURYNS SAMMANSÄTTNING. Årets tävlingsjury bestod av författaren och litteraturvetaren **Tatjana Brandt**, författaren och översättaren **Jonas Ellerström** (Sve) samt journalisten och författaren **Karin Erlandsson**.

SFV:S LITTERÄRA TÄVLINGAR. Syftet med SFV:s litterära tävlingar är att främja intresset för att skriva skönlitteratur. Det finns två tävlingar: **Arvid Mörne-tävlingen** (för under 30-åringar) som instiftades 1986, och **Solveig von Schoultz-tävlingen** (för de som fyllt 30) som instiftades 2004

Vartannat år gäller tävlingarna dikter, vartannat år noveller. Båda tävlingarna har samma prissummor. Förstapris-tagarna erbjuds även en kortkurs i skrivande på Nordens folkhögskola på Biskops Arnö i Sverige, och därutöver får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar delta i ett skrivarseminarium. ■

Läs vinnarbidragen i Arvid Mörne-tävlingen

De vinnande bidragen finns att läsa på www.sfv.fi/arvid.

Du kan beställa den tryckta versionen av boken med vinnarbidragen kostnadsfritt från SFV genom att sända e-post till redaktion@sfv.fi.

Vi skickar ut boken så långt lagret räcker – först till kvarn gäller.

Ankbröd och hemohes

Pandemin har inte påverkat mig så mycket, tänkte jag. Jag har klarat mig lindrigt undan trots att jag jobbar med teater. Råkade befinna mig precis i början av en lång skrivprocess när allt slog till.

Så pandemin har inte påverkat mig så mycket, tänkte jag när jag stod och slängde brödsmlur till ankorna.

Det är tydligen en grej jag gör nu för tiden. Matar ankor med torkat bröd. Det har sparat ur till den grad att jag kallar torkat bröd i vårt skåp för "Ankbröd".

– Nej släng int dedär! Det e ankbröd!

Som att det är en rimlig mening att säga för någon under pensionsåldern.

Min bror kom och besökte mig.

– Vad ska vi göra? undrade han.

Jag tog honom till dammen. För ankbrödet var ju redan i rockfickan.

Pandemin har drabbat alla olika, alla generationer krisar på sina sätt.

För unga studerande blev gulishösten, -vintern och -våren ett enda långt Zoom-möte. Pensionärerna har suttit instängda i väntan på vaccin och småbarnsföräldrarna lever ju redan i en familjebubbla, nu blev den ännu snävare.

Urbana vuxna i spannet tjugofem till några på trettio har bytt fester och uteliv till hemmakvällar och en helt annan sorts uteliv. Ett som innefattar ankbröd.

Förändringarna var på väg redan före pandemin. Vi började glida mot att diskutera nyttan med regelbundna sovrutiner och rätetakt redan för en tid sedan. Men det är som att pandemin accelererat åldrandet. Covid-19 lokaliserade ådern för ansvarsfullt vuxenliv och tryckte in en spruta hemohes med mer av samma vara.

Tanken på att någonsin igen befinna sig på ett kladdigt dansgolv klockan 04:00 och sen dra på efterfest är skrämmande långt borta.

Folk går långa skogspromenader, drömmer om att flytta från stan och pratar om att skaffa hund och barn.

Vi var ju nyss barnen. Nu sitter vi med eftermiddagskaffet i solen, sneglar på vår partner och frågar avslappnat:

– Gör du nåt om nio månader?

– Nä. Int va ja vet.

– Tänkt om vi sku skaff ett barn?

– Vafför int?

Pandemin har inte påverkat mig så mycket, tänkte jag och scrollade vidare bland husannonserna. Nog behöver vi ett hus. Helst igår. Gärna ett renoveringsprojekt också, så att vi inte blir utan att göra i första taget.

– Men vi kan ju ingenting om byggande och renovering?

– Int gör det något, Youtube fixar.

– Men sen när allt är som vanligt igen, när vi inte har något jobb där huset är?

– Vadå sen?

Tidsuppfattningen har blivit lite skev av att ständigt befinna sig i en ekokammare där samma mantra ekar om och om igen: "De kommande två veckorna är kritiska".

Men nu ser det ju faktiskt ut som att det ljusnar i tunneln. Mina föräldrar har fått vaccin, THL säger vi ska ha flockimmunitet i augusti och musikalen jag skrivit på sedan pandemin började ska ha premiär i september. Kan det stämma? Hoppas det.

Frågan är ju vad som ändrat och vad som består. Det vet jag i alla fall, att när flockimmuniteten är ett faktum och covid ett minne blott behöver ankorna fortfarande bröd.

Axel Åhman

ÄR JOURNALIST, FÖRFATTARE
OCH MEDLEM I HUMORGRUPPEN KAJ.

*Folk går långa skogspromenader,
drömmer om att flytta från stan och pratar om att skaffa hund och barn.*

Eero Talonen
FOTO: RABBE SANDELIN

Philip Teir
FOTO: HELEN KORPAK

Linda Mannila
FOTO: PETRI MANNILA

Christoffer Grönholms pris, Kulturpriset och Folkbildningspriset

CHRISTOFFER GRÖNHOLMS PRIS. Uppvuxen i Lillkyro upplevde Eero Talonen språkgränsen konkret under butiksbesöken i svenskspråkiga Vörå tillsammans med sin pappa. Men drivkraften att verkligen lära sig svenska kom då de tvåspråkiga kompisarna bytte till finska när Eero anslöt sig till kompisgänget.

Idag är Eero Talonen lektor vid specialyrkeslärarutbildningen vid Yrkespedagogiska lärarhögskolan inom Uleåborgs yrkeshögskola, efter 17 år som svensklärare inom yrkesutbildningen. Han färdigställer som bäst sin doktorsavhandling, som handlar om muntliga kommunikativa färdigheter i svenska hos finskspråkiga elever i den grundläggande utbildningen. Några preliminära resultat kan han avslöja redan nu. Det är framförallt två saker som överraskar:

– Det första som överraskar är att det finns många skillnader i muntliga kommunikativa färdigheter hos elever i olika skolor. Det andra som överraskade mig är att många pojkar modigare använder sin språkliga kapacitet än flickor. De blandar visserligen svenska, finska och engelska, men de gör sig förstådda. Att använda språket på det här sättet stöder språkutvecklingen, säger Talonen.

Talonen vill betona betydelsen av att våga öppna munnen och börja prata, och att lärarna här har en viktig uppgift.

– Om vi fastnar vid att försöka formulera grammatikaliskt korrekta meningar kommer kommunikationen aldrig i gång. Lärarens viktigaste roll är att själv prata svenska, säger Talonen.

KULTURPRISET. – Litteratur ger perspektiv, nya tankar och ett nytt språk. Själva akten, att läsa, är bildande.

Det säger Philip Teir, konstnärlig ledare för litteraturfestivalen *Helsinki Lit* och tidigare kulturchef på Hufvudstadsbladet.

Just nu är han inne i en ny skrivprocess med målet att ge ut en roman. Att bli författare har varit en dröm och ett mål ända sedan gymnasietiden.

– Jag har alltid läst mycket och varit intresserad av litteratur. Det tog en stund innan jag hittade något att skriva om. Sedan började jag skriva om relationer och familjedynamik, det blev mitt område, säger Teir.

Hur ser du på kultursituationen under coronapandemin?

– Jag önskar att regeringen skulle ge lite manöverutrymme till teatrarna och andra kulturinstanser. Man kunde till exempel låta dem som blivit vaccinerade gå på föreställningar, i kontrollerade former där man beaktar säkerheten. Den grupp som nu fått vaccin är ju den som oftast annars också går på teater och tar del av olika kulturevenemang, säger Teir. Men jag tycker att festivaler inte alls fungerar som digitala evenemang. Folk går ju på festivaler för att träffa andra människor.

Hur ser framtiden ut för Helsinki Lit?

– Jag har en dröm om att Helsinki Lit syns i de andra nordiska länderna, jag vet bara inte ännu hur. Konceptet kunde kanske ske i samverkan med andra festivaler. På så sätt kunde vi också få ut finländsk litteratur till andra länder, säger Teir.

FOLKBILDNINGSPRISET. Ett brinnande intresse för Commodore 64 och en inre drivkraft att lösa problem blev Linda Mannilas inkörsport till den digitala världen. I dag är hon filosofie doktor i datavetenskap med inriktning på utbildning. Redan under studietiden såg hon behovet av utbildning inom området för gemene man.

– Jag såg att tekniken får en allt större betydelse i samhället, och tänkte att allt fler borde intressera sig för den, säger hon. Alla behöver inte bli programmerare, men för att vara ansvarstagande användare och medvetna beslutsfattare behöver alla idag en grundförståelse för hur det digitala fungerar.

Sedan 2014 har Linda Mannila föreläst, drivit projekt och gjort utredningar kring frågor på temat digitalisering och utbildning.

– Digitalisering handlar mer om samhällsutveckling än om teknik. Den gör det möjligt att göra saker på nya sätt och sådant som tidigare var omöjligt. Samtidigt ger utvecklingen upphov till nya frågeställningar. Förutom att kunna dra nytta av möjligheterna behöver man också vara medveten om potentiella konsekvenser.

Finns det risk för att många blir utanför samhället då allt mer digitaliseras?

– En hel del tjänster har blivit enbart digitala, så visst finns det en risk. De system som skapas av tjänsteleverantörerna måste vara lättillgängliga. Det är beställarens och leverantörens ansvar. Och framför allt ska det finnas alternativ för dem som inte har eller kan systemen, att fortsättningsvis vara fullvärdiga medborgare, säger Linda Mannila. →

Text Christine Skogman

SFV:s pris, medaljer och vistelsestipender 2021

**EERO TALONEN, PHILIP TEIR
OCH LINDA MANNILA**

fick SFV:s stora pris

Den 19–22 april uppmärksammade SFV insatser för utbildningen, kulturen och fria bildningen på svenska i Finland. Vi delade ut utmärkelserna genom att offentliggöra namnen på årets prismottagare, medaljörer och vistelsestipendiater på sfv.fi/2021. På webbsidan kan du också ta del av en hälsning från SFV:s ordförande Wivan Nygård-Fagerudd.

Folkbildningsmedaljen

SFV:s folkbildningsmedalj har delats ut sedan SFV:s 80-årsjubileum år 1962, och skall enligt statuterna tillfalla en eldsjäl som spridit kunskap och bildning genom ett ideellt engagemang på svenska. Till medaljen hör en prissumma på 2 500 euro.

Rolf Björkell, eltekniker, Sibbo. Rolf Björkell kan med fog anses vara en av Sibbos mest aktiva föreningsmän. Främst känd som initiativtagaren till Nyländsk aften, arbetar Rolf outtröttligt för den lokala kulturens väl. Hans mångsidiga insatser inom musik- och teaterverksamhet, i kombination med lokalpolitiska engagemang och fokus på det svenska, gör Rolf till en betydande personlighet för finlandssvenskt kulturliv i regionen.

Ann-Jolin Grüne, chef för samhällsengagemang, Helsingfors. Ann-Jolin Grüne är eldsjäl som i över tio år arbetat för invandrarnas rätt att integreras på svenska i huvudstadsregionen. Och dessutom för att integrationen inte bara stannar vid principbeslut hos myndigheter och beslutsfattare, utan även utmynnar i konkreta åtgärder. Hennes insats som utvecklingschef för integrationsverksamheten på Luckan i Helsingfors och tidigare för Helsingfors Arbets, har varit avgörande för att öppna upp utbildningsvägar, arbetstillfällen och medborgarsamhället för de invandrare som vill göra detta på svenska.

Christian Wentzel, verksamhetsledare för Aseman Lapset ry - Stationens Barn rf, Helsingfors. Christian Wentzel är som verksamhetsledare för Stationens Barn rf en av organisationens främsta stöttepelare. I sitt ansvarsfulla uppdrag att främja ungdomars välmående fungerar Christian som en stabil länk mellan lokala aktörer, ungdomsarbetare och marginaliserade unga vuxna. Genom sitt ofta helt ideella engagemang arbetar Christian med förebyggande verksamhet för att utveckla ungdomars och barns välfärd.

Gustav Wickström, författare, Åbo. Gustav Wickström är känd som Åbolands främsta lokalhistoriker, inte minst för sina målande beskrivningar om spritsmugglingen i Skärgårdshavet under den rådande förbudstiden. Utöver sitt författarskap är Gustav Wickström en inspirerande föreläsare och med sin klarsynta framhållning och breda sakkunskap har han genom åren byggt upp en trogen publik.

Jerker Örjans, amatörhistoriker och båtentusiast, Mariehamn. Jerker Örjans har ett levande intresse för traditionell åländsk skärgårds- och fiskekultur. Han är en av eldsjälarna bakom galeasen Albanus, Sjökvarteret i Mariehamn och Lappo skärgårdsmuseum med dess imponerande samling av traditionella bruksbåtar. Örjan skriver om sjöfart, kulturarv och personhistoria i böcker som också vunnit spridning på fastlandet.

Hagforsmedaljen

Hagforsmedaljen har sedan SFV:s 100-årsjubileum 1982 delats ut som erkänsla för förtjänstfull gärning till förmån för den svenska kulturen och det svenska språket i Finland. Till medaljen hör en prissumma på 2 500 euro.

Rosi Djupsund, verksamhetsledare, Pargas. Rosi Djupsund är verksamhetsledare för Kulturföreningen Katrina, som hon leder med framgång. Hennes engagemang i Katrina kammarmusik har lett till ett spontant intresse för gruppång på alla plan och bidrar till en känsla av samhörighet och sångarglädje inom föreningen. Rosi Djupsunds doktorsavhandling *Hur härligt sången klingar* representerar med rätta sångens betydelse som kulturell förankring även i praktiken.

Riko Eklundh, skådespelare, Helsingfors. Riko Eklundh har vid sidan av sitt framgångsrika värv som skådespelare i rikt mått delat med sig av sitt kunnande och sin berättarglädje både muntligen och i bokform. Med sitt intresse för historia har han på ett initierat och inspirerande sätt öppnat dörrar till såväl teaterns historia som vårt lands omvälvande skeenden. Också under rådande pandemi har Riko piggat upp med sin verbala berättarförmåga på sociala medier, och visat att historien både kan lära och roa.

Ria Heilä-Ylikallio, professor, Vasa. Ria Heilä-Ylikallio är professor i svenska och litteratur med didaktisk inriktning vid Åbo Akademi. I sitt arbete understryker hon kopplingen av litteratur och estetik inom undervisningen, vilket gett henne ett specifikt erkännande inom de pedagogiska kretsarna. I tillägg medverkar Ria Heilä-Ylikallio i utgivningen av handböcker och studiematerial för lärare och studerande.

Tommy Olin, lokalhistoriker, Purmo. Tommy Olin är verkställande direktören vars helhjärtade engagemang påtagligt bidragit till att såväl skapa nya kulturupplevelser som värna och levandegöra hemortens kulturarv. Också hans doktorsavhandling inom ekonomins område belyser Purmos historia. Genom sitt idoga ideella arbete för Fagerbacka fåbodställe, Pedersöre Teater och de lokalhistoriska arkiven i bygden har han delat med sig av såväl kunnande som tid på ett sätt som förtjänar den största respekt.

Eva Sundberg, dialektforskare, Kumlinge, Åland. Eva Sundberg ägnar sig sedan många år tillbaka åt forskning av de åländska dialekterna, speciellt de unika dialekterna i den åländska skärgården. Hon ordnar föreläsningar och kurser samt ger ut skrifter kring dem. Boken *Dialekten i Ålands nordöstra skärgård* anses som ett av hennes främsta verk.

Svensklärarypris

Svensklärarypriset på 5 000 euro, delas ut till i finska utbildningsenheter verksamma lärare, som inspirerat och motiverat sina elever eller studerande till studier i svenska, ökat kunskaper och intresse för de nordiska länderna, nordisk gemenskap och samarbete, och/eller främjat samarbete mellan svensklärare inom olika gemenskapsformer och nätverk för att främja utvecklandet av undervisning, läromaterial, utbildning eller fortbildning. Svensklärarna i Finland rf ger förslag på mottagare av Svensklärarypriset.

Marjo Fränti
Lektor vid Tampereen Yhteiskoulun lukio.

Marjaana Halsas
Ledare för språkundervisningen vid Haaga-Helia Yrkeshögskola.

Jessica Lindfors
Filosofie magister, lektor i svenska vid Munkkiniemen yhteiskoulu.

Kim Lindroos
Universitetslärare vid Åbo universitet/Centret för språk- och kommunikationsstudier.

Marita Mannfolk
Lektor i svenska vid Turun yliopisto.

Skrivarstipendium för lärare

I år delar vi för första gången ut Skrivarstipendium för lärare. Stipendiet ges årligen till två lärare. År 2021 tillfaller stipendiet:

Moja Ladvelin, lektor i modersmål och litteratur vid Vasa övningskolas gymnasium, Vasa. Moja Ladvelin representerar ett högaktuellt utbildningsstadium vad gäller pedagogiska reformer och vill öka allmänhetens insikt i utvecklingen av pedagogik och dagens skola.

Malin Fagerström, förskollärare i lekskolan Gryningen i Helsingfors, bosatt i Söderkulla. Malin Fagerström vill på ett positivt sätt fästa allmänhetens uppmärksamhet vid utbildningens betydelse för både individen och samhället och lyfta upp aktuella pedagogiska frågor med målet att skapa debatt.

SFV:s vistelsestipendier

Biskops Arnö

Vistelsestipendiet för författare på Biskops Arnö tilldelas **Nora Hämäläinen**, Helsingfors. Nora Hämäläinen hör till sin generations mest lovande finländska filosofer och har en lång erfarenhet av att skriva litterära essäer, populariserande texter, tidningskolumner och kritik. Hennes texter uppvisar en betydande förmåga att förklara komplexa filosofiska frågeställningar klart och begripligt samt göra dem relevanta i förhållande till världen vi lever i.

Vistelsestipendiet berättigar till en tre veckor lång vistelse på Nordens Folkhögskola Biskops Arnö i Bålsta, Sverige.

Bejarholmen

Vistelsestipendierna på Bejarholmen i Barösund, Ingå, ges till undervisande personal inom utbildning och småbarnspedagogik. År 2021 går vistelsestipendierna till:

Andraé Holmberg, slöjdlärare vid Hagelstamska skolan och Granhultsskolan, Grankulla, för vistelse under tiden 15.5.–14.7.2021.

Anni Ekström, vice föreståndare vid Prästgårdsbackens daghem, Lindal, Kyrkslätt, för vistelse under perioden 16.7.–15.9.2021.

Lillholmen

Vistelsestipendierna på Lillholmen i Västankfjärd ges till en kulturarbetare och en bibliotekarie. År 2021 går vistelsestipendierna till:

Marika Parkkomäki, frilans skådespelare och dramapedagog, Helsingfors, för vistelse under perioden 15.5 – 14.7.2021.

Catrin Wiik, bibliotekarie vid Nykarleby stadsbibliotek, Nykarleby, för vistelse under perioden 16.7–15.9.2021.

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Sebastian Gripenberg
FÖRENINGSEXPERT

Möjliga ändringar i föreningslagen

En uppdatering av föreningslagen är aktuell. Ett betänkande i frågan publicerades av justitieministeriet i slutet av februari. Förslaget är mycket intressant och förtjänar att behandlas här, trots att det än så länge – och det är viktigt att understryka – enbart handlar om förslag. Det välkomna är att förslagen tar fasta på verkliga problem i det praktiska föreningsarbetet och – ifall de i sinom tid blir lag – på många sätt skulle underlätta verksamheten för landets cirka 107 000 föreningar.

Större förändringar i föreningslagen gjordes senast år 2010, då bland annat möjligheten till distansmöten först skrevs in i lagen. Inför ändringarna 2010 fanns förhoppningar om mer långtgående förändringar som skulle ha underlättat den så kallade administrativa bördan inom föreningar. Tiden var dock inte mogen då, men nu verkar den arbetsgrupp som har arbetat med frågan ha valt en modigare linje.

AKTIONSGRUPPER

Bland de största förändringarna är förslaget om att en helt ny typ av organisation skulle införas: aktionsgrupper. En aktionsgrupp skulle i all enkelhet vara en "light förening". Den skulle vara en juridisk person och precis som registrerade föreningar skulle den ha ett ideellt syfte. Aktionsgrupper skulle däremot ha med mindre krav och bestämmelser än dagens registrerade föreningar. De skulle exempelvis inte behöva en styrelse eller ett medlemsmöte utan kunde till exempel fungera helt och hållet på sociala medier. En aktionsgrupp skulle vara registrerad i tre år, varefter registreringen skulle förnyas. För aktionsgrupper skulle också gälla ett lättare bokföringsföreläggande än vad som nu gäller för föreningar, förutsatt att intäkterna är under 30 000 euro per år.

I föreningslagen föreslås också många förändringar. Bland de mest intressanta är att samma lättare bokföringsföreläggande som föreslås för aktionsgrupper också skulle kunna gälla för föreningar. Huvudregeln skulle fortsättningsvis vara bokföringslagens bestämmelser, men för en förening vars intäkter under ett år är under 30 000 euro skulle det, efter vissa föreslagna procedurer, räcka med att

alla transaktioner bokföras enligt kassaprinicipen. För en förening som enbart använder ett bankkonto skulle det i praktiken räcka med kontoutdrag och ett skilt bokslut skulle inte krävas, under förutsättning att medlemmarna har möjlighet att ta del av ekonomihanteringen.

100 % VIRTUELLA MÖTEN

Coronapandemin har satt sina spår i förslaget såtillvida att det nu föreslås att distansmöten i framtiden skulle kunna vara till hundra procent virtuella, det vill säga att det inte längre skulle behövas en formell fysisk mötesplats. Ett annat principiellt intressant förslag är att tillåta motsvarande verkställande direktörer i föreningar som i aktiebolag. Detta skulle knappast vara aktuellt annat än i mycket stora organisationer, men kan på sikt utgöra en del i en större likriktning av föreningar och företag. Bland förslagen ingår även en precisering av styrelsens uppgifter och ansvar; exempelvis föreslås en uttrycklig bestämmelse om att styrelsen eller en styrelsemedlem inte får verkställa ett beslut av föreningsmötet eller av styrelsen, som strider mot föreningslagen eller föreningens stadgar.

Förslaget kommenterades av 85 instanser och man kan konstatera att mottagandet blev blandat. En väsentlig invändning som många förde fram var att trots att målet att underlätta praktisk föreningsadministration är gott, kan de föreslagna förändringarna, genom sin detaljrikedom paradoxalt nog ha motsatt effekt. Det är alltså möjligt för att inte säga sannolikt att en del av det ovan skisserade ännu kommer att ändras eller helt och hållet skalas bort.

En del av dessa förslag diskuterades dock redan inför de ändringar som gjordes år 2010 – de är alltså inte i sig nya idéer – men blev som sagt inte då verklighet. Kanske tiden nu är mogen för en kraftigare uppdatering av våra invanda föreningsstrukturer? Med mångårig erfarenhet av att hjälpa föreningar med denna typ av frågor kan jag intyga att en uppdatering behövs. Beredningen fortsätter nu inom justitieministeriet, men när en proposition är att vänta är inte känt. Vi följer noga med det fortsatta uppdateringsarbetet och informerar föreningsfältet på foreningsresursen.fi, SFV:s webbplats för föreningskunskap.

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

MEDLEMMAR I UNDERSTÖDS-
FÖRENINGEN FÖR SFV PER 19.5.2021

6848_{st}

MEDLEMMAR I SVENSKA FOLKSKOLANS
VÄNNER PER 19.5.2021

348_{st}

SFV:S FONDER

422_{st}

ANTALET KURSER SOM ORDNADES
2020 I SAMARBETE MED
SFV:S STUDIECENTRAL

786_{st}

TOTALA ANTALET KURSER REGIONVIS

ÖSTERBOTTEN 398 kurser
ÅBOLAND 69 kurser
NYLAND 319 kurser

TOTALA ANTALET DELTAGARE I KURSERNA

13 834 personer

ANTAL CIRKLAR OCH CIRKELDELTAGARE

46 cirklar, 401 deltagare

UTBILDNING, KULTUR OCH FRI BILDNING

SFV främjar utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland.

Vi har delat in vårt arbete i fyra sektorer: utbildning, kultur och bibliotek, fri bildning och SFV:s studiecentral.

Inom varje sektor har vi fokusområden, behov eller utmaningar i samhället, som vi ringat in baserat på forskning och fakta. Vi beviljar bidrag för projekt som är i linje med våra fokusområden.

UTBILDNING

Övergripande mål

Vi jobbar för att varje individ utvecklar kompetenser som behövs för framtiden.

Fokusområden

- En verksamhetskultur som främjar jämlikhet och nytänkande
- Högklassig språkpedagogik och språkmedvetenhet

Läs mer om fokusområdena inom sektorn utbildning: sfv.fi/utbildning

KULTUR OCH BIBLIOTEK

Övergripande mål

Vi verkar för en bärkraftig finlands-svensk kultur som engagerar och inspirerar.

Fokusområden

- Bärkraftiga modeller för långsiktig kulturverksamhet
- Kompetensutbyte mellan kulturinstitutioner

Läs mer om fokusområdena inom sektorn kultur och bibliotek: sfv.fi/kulturochbibliotek

FRI BILDNING

Övergripande mål

Vi verkar för en tidsenlig och relevant fri bildning som stärker individer och berikar samhället.

Fokusområden

- Fria bildningen och föreningslivet när fler
- Bildning som ligger i tiden
- Professionella organisationer

Läs mer om fokusområdena inom sektorn fri bildning: sfv.fi/fribildning

SFV:S STUDIECENTRAL

Övergripande mål

Vi verkar för ett vitalt föreningsliv som stärker identiteten och demokratin, och gynnar ett aktivt medborgarskap.

Fokusområden

- Civilsamhället som viktig bildningsaktör
- Professionella organisationer

Läs mer om fokusområdena inom SFV:s studiecentral: sfv.fi/studiecentralen

Ansök om bidrag: sfv.fi/bidrag

FRI ANSÖKNINGSTID

Vi har löpande ansökningstid för våra allmänna bidrag. Du kan ansöka om bidrag för projekt som har verksamhet under tidsperioden 2020–2021.

Mer information: www.sfv.fi/bidrag

MEDLEMSKAP I SFV

Kom med i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner! Medlemskapet kostar 15euro/år. Som medlem får du SFV-magasinet, SFV-kalendern (SFV:s årsbok), och som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms.

Adressförändringar.

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem per e-post sfv@sfv.fi eller ring 09-6844 570.

DONATIONER OCH TESTAMENTEN

Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland.

Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040-3559 935.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Text Tove Fagerholm

FÖR HUNDRA ÅR SEDAN

Livet glider bort varje ögonblick.

Livet är inte här, det är annanstans.

O rden är Eeva-Liisa Manners, ur *Kuolleet vedet* 1977. Just så känns nuet 2021. Livet glider bort medan vi längtar efter att pandemin ska förtvina. Kommer året 2021 att sparas i minnet som det år då vi alla gick och väntade på att få bli vaccinerade?

Hur såg det ut för hundra år sedan då mänskligheten började repa sig efter ett världskrig och finländarna hade ett brödrakrig att lämna bakom sig?

Spanska sjukan härjade i krigets spår. Det var en influensapandemi som från mars 1918 till juni 1920 skördade mer liv än första och andra världskriget sammanlagt. Antalet

döda rör sig mellan 50 och 100 miljoner människor, uppskattningsvis 500 miljoner människor insjuknade. De flesta som dog var unga vuxna mellan 20 och 40 år utan bakomliggande grundsjukdomar. Det fanns inga egentliga botemedel. Mot slutet av pandemin utvecklade britterna ett vaccin, som dock inte hann få någon nämnvärd betydelse.

Sjukdomen spreds ofta genom truppflyttningar, idag tror man att den också spreds av fåglar då den på förbluffande kort tid nådde både Arktis och Söderhavets öarna. Den uppstod ingalunda i Spanien, men fick sitt namn av att epidemin där väckte stor medieuppmärksamhet. Spanien hade stått utanför kriget och sjukdomsfallen mörkades inte av krigscensur.

Så sent som 1998 kunde man identifiera vilken typ av influensa det var fråga om. I Alaska hade en kvinna som dött av sjukdomen bevarats i permafrosten och man kunde analysera hennes lungvävnad. Det visade sig vara ett influensavirus typ A undertyp H1N1.

Spanska sjukan lämnade förvånansvärt få spår i populärkulturen. Första världskriget överskuggade pandemin. Många romaner och dikter skildrar krigets fasor, nästan inga handlar om Spanska sjukan.

Virginia Woolf led av sviterna efter Spanska sjukan när hon skrev romanen *Mrs Dalloway* och bokens huvudperson får överta författarens sjukdomsbild. **Eyvind Johnson** skriver om sina egna erfarenheter av sjukdomen i *Romanen om Olof, del V*. **Aina Trosell** nämner den dödliga influensan i romanen *Helmervals* (2016).

I Finland dog uppskattningsvis 30 000 människor i sviter från Spanska sjukan. Många dog utan att ha haft kontakt med läkare. Läkarbristen och bristen på sjuksköterskor var stor på den tiden. När den insjuknade hostade blodblandat slem tog man det ofta som ett tecken på tuberkulos. I Finland visste man att om tjära, brännvin och bastu inte hjälpte, låg allt i Herrens hand. Många dog odiagnostiserade i fångläger, där Spanska sjukan härjade, men lika väl kunde dödsfallen ha förorsakats av kolera eller svält. Döden var ständigt närvarande och en diagnos var inte viktig då inga läkemedel fanns tillgängliga. Därför lämnade den förödande influensan få spår i folkminnet. Inbördeskriget hade sargat folksjälen svårt. Den unga republikens medborgare ville blicka framåt.

I finländska romaner berörs influensan så flyktigt att läsaren ofta undgår kopplingen till Spanska sjukan. **Sirpa Kähkönen** berättar om sjukdomen i andra delen av Kuopiosviten, *Rautayöti* 2002 (*Järnnätter* 2020). Här beskriver hon hur fadern i huset under sin sjukdomstid vårdas av sin svärdotter. Fadern överlever, men den unga svärdottern insjuknar och dör.

Vad skedde i Finland för hundra år sedan? Vilka spår finns kvar av året 1921?

Ålandskonventionen behandlades och fastslogs av det nyligen grundade Nationernas Förbund. Det är en överenskommelse som undertecknades i Geneve den 20 oktober 1921 av Finland, Sverige, Estland, Lettland, Polen, Tyskland, Danmark, Storbritannien (och Irland), Frankrike och Italien. Konventionen bekräftar den permanenta demilitariseringen och neutraliseringen av Åland. Finland förbehölls rätten att försvara öarna och dess neutralitet. Ålänningarna har nu under hundra år vårdat hembygdens status som *Fredens öar*.

Lagen om allmän läroplikt trädde i kraft 1921. Sexårig folkskola blir obligatorisk för alla. I varje finländsk kommun fanns en folkskola redan år 1906 men den nya lagen kom att stimulera nya skolbyggen och en läroplan för folkskolan fick en grundlig utformning. Nu kunde föräldrarna inte längre ta barnen ur

skolan som det passade dem. Också föräldralösa barns rätt till undervisning tryggades.

Finlands första släktnamnlag godkändes av riksdagen 1921. Från och med detta år är det obligatoriskt för varje finländare att ha ett släktnamn, det vill säga ett tillnamn.

LITTERATURÅRET 1921. Detta år donerade makarna **Holger** och **Mathilde Schildt** den Flensborgska gården i Borgå till Finlands Svenska Författarförening. I gåvobrevet står det att huset skulle "av föreningen besittas med full äganderätt, med villkor att gården iståndsättes till ett svenskt författarhem och att dess första innehavare blir skalden **Hjalmar Procopé**." Diktarhemmet stod inflyttningsklart 1923.

Det förefaller vara ett mellanår i den finländska bokutgivningen. **Juhani Aho**, den första finskspråkiga yrkesförfattaren, dog 1921. En stjärna slocknade. Blivande stjärnor föddes, bland dem **Willy Kyrklund**, **Eila Kivikkaho** och **Eeva-Liisa Manner**. Och alldeles oväntat tändes en ny stjärna.

ETT HAMMARSLAG I SKALLEN. På ett tillfälligt kommunistiskt förlag i Stockholm utges 1921 en liten bok med aforismer och dikter skrivna av en 25-årig rabulist vid namn **Elmer Diktonius**. *Min dikt* refuserades i Helsingfors men debuten blev en milstolpe i finländsk litteratur.

Diktonius konstnärsliv tog sin början vid Musikinstitutet i Helsingfors. Han studerade violinspel och komposition. För att försörja sig började han ge musiklektioner. En dag fick den nittonåriga ynglingen en elev som skulle få stor betydelse i hans liv. **Otto Ville Kuusinen** anmälde sig som teorielev och det blev upptakten till en varm vänskap.

Diktonius debut som expressionistisk kompositör sågades av den konservativa kritikerkåren. Då beslöt han att kanalisera sin skaparkraft till skrivandet. Kuusinen stödde, vägledde och uppmuntrade honom helhjärtat och generöst och hjälpte honom att få debutboken publicerad.

Min dikt är en modernistisk trumpetfanfar. Som poetisk nyskapare ställde sig Diktonius i jämnbredd med föregångaren **Edith Södergran**. Det spänstiga obrytbara stålet hos Södergran förbyts till en malm av massiv hårdhet och tyngd hos Diktonius. Södergrans örnflykt och Diktonius ord "med mull på nosen" ger den finlandssvenska modernismen en oövervinnerlig bredd.

Diktonius kliver fram sprängfylld av nytt stoff: Han är en ideell revolutionär och han har sedan barnsben haft en djup kontakt med finskt psyke. Han är född och uppvuxen i Helsingfors, hans hemspråk var svenska och han gick i svensk skola men lekens och gatans språk var finska. Sin barndoms somrar tillbringade han i det finska Nurmijärvi. Han har placerat sina tunga fötter i både det finska och det finlandssvenska, i det unga Finland hör han hemma, och han blickar stadigt framåt.

Han är en högljudd omstörtare. Han trampar hårt på teorin om konstens egenvärde. Konst och liv är två sidor av samma tillvaro. →

FOTO: WIKIPEDIA

*Varför skriva om det outsägliga i konsten?
Kanske just för att bevisa att det är outsägligt.*

Denna livsberusande debut 1921 är inledningen till ett unikt författarskap som **Thomas Warburton** sammanfattar så här: ”Han slår sin arm om allt med en suverän och trygg gest av att höra hemma på jorden”.

Diktonius är välbevandrad i den europeisk litteraturen och tankevärlden. På samma gång är han både urfinländsk och världsmedborgare. Det ger han uttryck för i lyriksamlingen *Taggiga lågor* 1924. Här finns en av mina mest älskade Diktoniusdikter:

Om konstens mening vore att bedöva, att få oss att glömma livet, så vore ett hammarslag i skallen den enklaste och bästa konsten.

Min dikt är radikalt och oförsonligt antiestetisk. Den är ett hammarslag i skallen. Det finns författare som från början avger sitt omisskännliga signalement i sina texter. En sådan författare är Elmer Diktonius. Omedelbart uppfattar man rösten, tonen som är hans redan i debutverket. Här finns också viljan att riva ner för att kunna bygga upp något nytt.

*Esteterna och konstkritikerna ha en viss likhet med asfåglarna:
de tycker bäst om döda stormäns ben och exkrementer.*

Diktonius debut innehåller aforismer och expressionistiska dikter om konstens och skapandets problem och bryter med den finländska litterära traditionen. Hans ordkonst uttrycker ett temperament utan hämningar.

*På toppen av ett ögonblick
står jag och skriker:
det är en fröjd att leva och förvandlas!*

Diktonius drivs av en vilja att förtäta och förenkla, han vill chockera, han går till överdrift, men han är allt igenom äkta. Han har ett väl utvecklat sinne för ordens inre klang. Hans djupa musikalitet och musikaliska skolning berikar hans ordförråd och hjälper honom att utveckla en lyrik som tydligt markerar hans egenart.

*Ur gruset och spillrorna
skall mina ord stiga
som röda pilar mot stjärnorna
darrande sjungande
om det evigaste:
stoftets livslängtan
...*

DOSTOJEVSKI

*En stad.
En gränd.
En tiggare.
En sköka.
Mörkt.
Vått.*

*Denna skrovliga mun!
Detta stripiga hår!
Denna brännvinslallande stämman!
Elände!
Oh!*

*Då kommer du; tyst.
Du kysser den munnen.
Du lägger din hand på det håret.
Du går; tyst.*

*Stämman stummas.
Grinet dör.
Men jag skriker:
vadan allt detta? -
i morgon är allt lika!*

*Men allt är icke lika.
Det lever minnet av dig,
din kristusblick,
din kristustystnad,
hos oss alla som du smekt,
hos oss alla som du kysst
lille bror.*

Dikten kunde vara ett självporträtt. Hans röst fortsätter att beröra oss och trösta oss pandemiåret 2021. Så lever minnet av Elmer Diktonius.

Vettig läsning för alla åldrar

MAGNUS LONDÉN
No Change!

MERETE MAZZARELLA
Från höst till höst

EVA FRANTZ
Nattens drottning

KARIN LINDROOS
Stugboken

MAIJA HURME
& LINA LAURENT
Plats på jorden

SEBASTIAN NYBERG
Rigelstenen

Alla SFV-medlemmar får hela
45 % rabatt på allmän litteratur!

Gå till vår nätbokhandel på litteratur.sets.fi
Du får rabatten med kampanjkoden Aktie123

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND (SLS)

**MITT I SAMHÄLLET,
NÄRA MÄNNISKAN**
– SAMFUNDET FOLKHÄLSAN I SVENSKA
FINLAND 1921–2021

Julia Dahlberg

ISBN 978-951-583-524-6
544 s., inbunden, illustrerad
Cirkapris 34 e
Köp i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors
(tiedekirja@tsv.fi, +358 9 635 177) eller beställ
via SLS (info@sls.fi, +358 9 618 777)

■ Folkhälsans hundraåriga historia inleds när den så kallade Florinska kommissionen vid SLS grundas 1911, för att tio år senare ombildas till Samfundet Folkhälsan. Vi får följa Folkhälsans utveckling från starten med ärtflichetsforskning och hälsosystrar till dagens mångfasetterade roll som medborgar- och forskningsorganisation samt producent av utbildning och service.

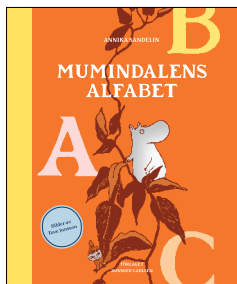

MED KAMERA OCH KOFFERT
RESEFOTOGRAFIER FÖRE
MASSTURISMEN

Sanna Jylhä &
Marika Rosenström (red.)

ISBN 978-951-583-527-7
178 s., inbunden, illustrerad
Cirkapris 28 e. Köp i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors (tiedekirja@tsv.fi, +358 9 635 177) eller beställ via SLS (info@sls.fi, +358 9 618 777).

■ Hur reste man före paketresornas och de billiga flygförbindelsernas guldålder? Att resa utomlands och dessutom med kamera i bagaget var ovanligt. Här kombinerar tretton resenärer nytta med nöje under inspirerande resor i bland annat Transkaspien, Japan, Egypten, Indien, Iran, Amerika och Sydeuropa. Fotografierna och reseanteckningarna ingår i SLS arkiv.

FÖRLAGET

MUMINDALENS ALFABET

Annika Sandelin

ISBN 978952333789
64 sidor, kartonnage
Cirkapris 30 euro
Köp i bokhandeln eller via
www.forlaget.com

■ Mumindalens alfabet är en introduktion till alfabetet och en rundvandring i den magiska Mumindalen. I den här färgsprakande ABC-boken får vi träffa Tove Janssons älskade Mumintroll, men också upptäcka okända knytt ur originalverken om Muminfamiljen. Den mäterliga barnboksförfattaren Annika Sandelin har skrivit en dikt för varje bokstav. En modern klassiker som passar för högläsning tillsammans!

CANCERBREV

– OM ATT LEVA OCH DÖ AV CANCER

Fritjof och Leena Sahlström

9789523333062
250 sidor, häftad
Cirkapris 30 euro
Köp i bokhandeln eller via
www.forlaget.com

■ Leena och Fritjof Sahlström är mitt uppe i livet när Leena plötsligt inte orkar cykla upp för backen på väg hem från jobbet. Något är fel. Det visar sig vara en njurcancer tumör som har spritt sig till Leenas höft, lever och lymfknutar. Den har invaderat så gott som hela hennes mellangärde. Cancerbrev är en berättelse om kärlek, förlust, föräldraskap och ett liv som fortsätter mot alla odds.

FÖRLAGET SCRIPTUM

**KOMPISDECKARNA LÖSER
PAKETMYSTERIET**

Eva Höglund

ISBN 978-952-7005-71-2
192 sidor, inbunden
Pris 23,90 e
www.boklund.fi

■ Andrea och syskonen Erik och Elise blir vänner med nyinflyttade Markus och tillsammans tillbringar de långa, soliga dagar på Kuppis utebad och i Idrottsparken. När kompisarna hittar det första mystiska paketet är de inte säkra på om det är lek eller allvar. Men när Elise spårlost försvinner, förstår de att måste använda all sin list och allt sitt mod om de ska lyckas lösa PAKETMYSTERIET.

TA PLATS

Åsa Stenwall

ISBN 978-952-7005-72-9
329 sidor, häftad
Pris 25,50 euro
www.boklund.fi

■ Författaren gör en resa bland en mångfald röster och människoliv och samtalar med böcker för att bättre förstå sin egen utgångspunkt. Hon skriver om dragningen mellan tradition och modernitet, att längta bort och hem på samma gång, hemhörighet och utanförskap, om kvinnor och män, om makt, skrivande och språk. Utgående från egna erfarenheter diskuteras behovet och konsten att skriva om sitt liv.

LITORALE

ALL VÄRLDENS VÄGAR

Pär Stenbäck

ISBN 9789527224434
Pris 29,50 e
Köp på www.litorale.fi
eller i bokhandeln

■ All världens vägar innehåller skarpsynta iakttagelser av en mångårig och analytisk samhällspåverkare och politiker. Minister Pär Stenbäck skriver bland annat om det demokratihot som fake-news-kulturen och det stormiga valet i USA har synliggjort. Polariseringen kan också bli en utmaning i Finland, och författaren gör en flyhänt analys av den politiska kartan i dag. Likaså gör han en inträngade beskrivning av Ryssland och den ryska maktpolitiken ur finländskt perspektiv. I boken ingår också en unik reflektion över Jörn Donner, både som en mångårig vän – om än på Donnerska villkor – och som politiker.

TILL STOFT FÖR VINDEN

Sonja Nordenswan

ISBN 9789527224311
Pris 29,50 e
Köp på www.litorale.fi
eller i bokhandeln

■ Sverige eller Finland? På Åland klyver åsikterna familjer itu. På Irland rasar en annan frigörelseprocess där gevären talar. Till stoft för vinden är en hisnande berättelse om människors och samhällens öden, där läsaren återförenas med flera av de starka gestalterna ur Sonja Nordenswans kritikerrosade böcker: Emma Mossberg, som fått bruk för sitt intellekt, sin vassa tunga och sitt spritbrännneri på den gudsförgätna ön Inishmurphy. Molly Scanlan, vars öde i en skum gränd styr livsfåran i oväntade banor för dem som ska komma efter henne. Och unga Mary Mossberg som erövrar sitt nya jag, medan släktkrönikan denna gång gungar över haven till Ålands kust.

CHRISTINE OCH GÖRAN SCHILDTS STIFTELSE

VILLA SKEPPET

Sanna Tegel

ISBN 978-952-68113-8-3
96 sidor, inbunden
25 euro
www.villaskeppet.fi

■ Alvar Aalto ritade Villa Skeppet som en gåva till sin goda vän och levnadstecknare Göran Schildt och dennes fru Christine. Byggnaden i Ekenäs var den sista av de privata småhusen som Aalto ritat. Denna bok presenterar för första gången Villa Skeppet på nära håll. Byggnaden behandlas inte bara som ett arkitektoniskt mästerverk, utan också som ett unikt resultat av vänskapen mellan dessa två män.

GARDBERG CENTER R.F.

EN STOR AKTÖR I ETT LITET SAMHÄLLE

JOHN GARDBERG 1899–1974

Victor Wilson

ISBN 978-952-94-2335-4
296 inbunden
Pris 20 euro
Köp i Luckan i Karis eller beställ via gardberg-center(ät)gmail.com tfn 044 9710275, https://minbokhandel.fi/sv/product/gardberg/

■ Boken om John Gardberg är en skildring av hans liv i bildningens och vetenskapens tjänst, men även en berättelse om hur han i mångt och mycket kom att påverka sitt samtida Karis köping. John Gardberg blev inte filosof, utan historiker och folkbildare med filosofiskt grundade samhällsvisioner. Han föddes 1899 i Åbo. Till Karis flyttade han 1929 för att bli föreståndare i Karis-Billnäs samskola.

PQR

ÅLANDSFRÅGAN MINA HERRAR!

Jerker Örjans

ISBN 978-952-5705-81-2
199 sidor, inbunden
Pris 29 euro
Beställ på e-post j.r.orjans@aland.net

■ Ålandsfrågan i ny belysning. Baserat på tidigare okända källor visar författaren att det var med diplomati i Helsingfors som en lösning mejslades fram som var acceptabel först för Finlands regering, sedan för Nationernas förbunds Ålandsrapportörer och råd och till slut för ålänningarna själva. En fråga för världssamfundet för exakt hundra år sedan men i högsta grad en finlandssvensk angelägenhet.

STARABOOKS

HUMAN SOCIETY**SOCIAL THEORY: WHOLES, PARTS, AND THE FIELD OF TOLERATION**

Ragnar Stara

9789526950716
399 sidor, inbunden
77 euro
www.starabooks.com,
info@starabooks.com

■ What is a society? The question is a fickle one. The answer is fleeting. The sciences are based on a definition. Society can be defined on Uuno Saarnio's logical categories of the whole and of the field of toleration. Rob Myatt has translated this book from the Swedish original "Människans samhälle".

FOTO: HAMNEN I LOVISA, MÅLNING AV GAVRIL SERGEJEVIN ÅR 1808 / WIKIPEDIA.

Kan du Svenskfinland?

Av Jesper von Herten

- 1 Vilken känd politiker föddes 1935 med efternamnet Carlberg?
- 2 För vilken skola har följande kvinnor innehaft rektorsposten: Marianne Stenius åren 1993–2010, Eva Liljebloom åren 2010–2015 och Karen Spens från och med 2015–?
- 3 Lovisa grundades 1745, men vad hette den fram till 1752 då staden fick sitt nuvarande namn?
- 4 Vem kallas det finska skriftspråkets fader?
- 5 Vilken känd fiktiv figur skapades av författaren Anni Blomqvist?
- 6 Vilket parti är det största i Ålands lagting?
- 7 Vad hette, och hur förkortades, Nordeas företrädare Suomen Yhdyspankki på svenska?
- 8 Som ett hurtant kex kan man le (tips: uttrycket förknippas med ett visst sötsaksföretag)?
- 9 Vilken finlandism vann såväl Hufvudstadsbladets omröstning 2015 som Svenska Yles omröstning 2020 till den bästa finlandismen (tips: ordet börjar på bokstaven N)?
- 10 Vilken förening med Helsingfors som hemort som grundades 1857 har som ändamål att främja det inhemska näringslivet?

1. Elisabet Rehn / 2. Hanken, Svenska handels högskolan / 3. Degerby / 4. Mikael Agricola / 5. Stormskärs-Maja / 6. Ålandsfrågan / 7. Föreningsbanken i Finland, FB / 8. Som ett Hangö-kex / 9. Nåkuppelle / 10. Handelslillet

NAMN: _____
 ADRESS: _____
 E-POST/MOBILNUMMER _____

Vinsten för kryssset 2-2021 är två SFV-biografier. Skicka in lösningarna senast 3.9.2021 till SFV:s redaktion, Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också skanna eller fota din lösning och e-posta den på redaktion@sfv.fi.

SUDOKU ENKEL

3		1		4			5
6		5		2	7	3	4
			3			9	
4	7				8	5	
	2						1
		3	4				6 8
		9			5		
5	7	6	4		1		9
2			8		9		6

KRYSSLÖSNING 1/2021

Sammanlagt 83 svar lämnades in. Fru Fortuna gynnade denna gång Ritva Lagervik i Linköping, Sverige. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNARNÄR I KRYSSSET?

1. De svar som kommit per epost sparas, och förses med en löpande numrering som fortsätter numreringen av de lösningar som kommit brevlades. 2. Summan av lösningar förs in i en slumpgenerator, som drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna utlottningen.

SUDOKU SVÅR

		1			3	9		
	6			8			7	
			9	7				
6		4			7			3
			4		8			
5			3			4		8
				5	9			
	1			2			4	
		2	1			7		

ANAGRAMJAKTEN

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Specialtecken som frågetecken eller talstreck finns inte med.

Observera att vi inte längre delar ut vinstböcker för rätta svar i anagramjakten. Orsaken är att antalet tävlingsdeltagare blev för litet. Skicka alltså inte längre in några rätta svar. Anagramjakten fortsätter dock som tidsfördriv.

- BOHEMEN HOS HÖ DRAC
- DRÅSADE FNURRAN HÖ
- YNKLIGA ISHINKS MULLEN
- OVE NIAN PLOPPA
- INSPRUTADE SKÄLMERI FÖRVIRRA
- LICENSBELAGD LINKAR ONT

SUDOKU SVÅR LÖSNING

8	7	1	6	4	3	9	2	5
4	6	9	2	8	5	3	7	1
2	3	5	9	7	1	8	6	4
6	8	4	5	1	7	2	9	3
1	2	3	4	9	8	6	5	7
5	9	7	3	6	2	4	1	8
7	4	6	8	5	9	1	3	2
3	1	8	7	2	6	5	4	9
9	5	2	1	3	4	7	8	6

SUDOKU ENKEL LÖSNING

3	9	2	1	8	4	6	7	5
6	1	5	9	2	7	3	8	4
7	4	8	3	5	6	9	2	1
4	7	1	2	6	8	5	9	3
8	2	6	5	9	3	4	1	7
9	5	3	4	7	1	2	6	8
1	6	9	7	3	5	8	4	2
5	8	7	6	4	2	1	3	9
2	3	4	8	1	9	7	5	6

Höstens boknyheter

Tito Colliander – Människan bakom böckerna

Författaren Tito Collianders (1904–1989) sanningsletande och hans kritiska inställning till banala svar på existentiella frågor tilltalar också dagens människor med en aktualitet som vägrar blekna. Hans självbiografier – men också hans romaner – återspeglar barn- och ungdomsåren i S:t Petersburg, svältåret efter ryska revolutionen och vandringsåren i Europa. Han sammanflätade platser, tider, åldrar och generationer okronologiskt och osystematiskt till en helhet som undflyr entydiga tolkningar.

Bokens författare **Raili Gothóni** är teologie doktor och docent vid Helsingfors universitet. Hon har publicerat böcker och artiklar om religionspsykologi, diakoni och mångkulturella frågor. Hon ha arbetat som överlärare vid Diakoni-yrkeshögskolan i Helsingfors och som professor vid den teologiska fakulteten vid Helsingfors universitet samt varit gästande föreläsare i vid universiteten i Oslo, Stockholm och Bangor.

Skrifter utgivna av Svenska folkskolans vänner nr 228
SFV:s biografiserie nr 19
Utkommer i oktober 2021

Människans allsidiga utveckling – esseär om bildningens roll i det 21. århundradet

Finns det idag skäl att argumentera för bildningens återkomst? Ja! Om bildning bara för något decennium sedan ansågs gammalmodigt och mossigt, så vittnar idag otaliga essäer, debatttexter och böcker om att bildningsbegreppet återfått sin positiva laddning i nordisk samhällsdiskussion. Bildningsidéerna dammas nu av av och rustats som motkraft till allt från samhällets ekonomisering och åsiktskorridor, till auktoritär populism och ekologisk utarmning. Men om bildningen skall göra återkomst, vad borde den då handla om?

I denna antologi samlas filosofer, forskare, folkbildare och debattörer för att ge sina svar för hur bildning kan bli en avgörande kraft både för samhällelig och personlig utveckling.

Bokens redaktör, fil.dr **Jonas Ahlskog**, har varit akademisk lärare i både historia och filosofi vid Åbo Åkademi. Han var verksamhetsledare för Folkets bildningsförbund åren 2010–2020.

Skrifter utgivna av Svenska folkskolans vänner nr 230
Utkommer i oktober 2021

